danske bio analytikere
02/2023

Flyvende bioanalytiker
I Esbjerg eksperimenterer man med at arbejde på tværs af specialer.
// side 08

Indstik
Trivsel og motivation ved hjælp af simulations-træning – riv ud og gem.
// side 18

HJERTELIGT VELKOMMEN OM BORD

Før flygtede nye medarbejdere hurtigt fra KBA i Nykøbing Falster. Så fandt de en model, der dur.
// side 14

T&O LABSYSTEMS

Vi automatiserer jeres prøvemodtagelse på laboratoriet

T&O LabSystems ApS. I Alsion 2. 6400 Sønderborg I jp@to-labsystems.com I +45 42 36 26 16 I www.to-Labsystems.com

MARTS 2023

06 dbio noter

08 Bioanalytiker på tværs af specialer
Frivillighed, en fast base og helt klare vilkår er nødvendige forudsætninger, hvis bioanalytikere skal operere på tværs af specialer. Det viser erfaringerne fra Klinisk Diagnostisk Afdeling på Sydvestjysk Sygehus.

13 Fra en ældre til en ung profession
Over de seneste 10 år er bioanalytikernes gennemsnitsalder faldet.

14 "Tak fordi I valgte os"
Klinisk biokemisk afdeling i Nykøbing Falster har succes med deres nye systematiske onboarding. Nyansatte forsvinder ikke igen som før.

19 Anmeldelser

20 I Rwanda fragtes blod med drone
Det handler om liv, når man skal bruge blod til ulykker, fødsler og akutte sygdomme.

22 1500 liter væske, 100 blodprøver og 60 poser plasma
Elefantungen Mun overlevede den aggressive blødningssygdom elefantherpes.

24 Fagligt: Sådan bliver børn helt klar til blodprøven
Bioanalytiker deltager i ny frontløberuddannelse og udvikler tre gode råd til forældre.

27 Fagligt: En præklinisk afdeling skaber mulighed for udvikling
Bioanalytiker i forskning i Nuklearmedicin og Pet går på tværs af specialer og er del af et bredt tværfagligt team.

30 Petriskålen

32 En grøn ide

33 Spørg dbio

35 Søg dbio's arbejdsmiljøpris

dbio nr. 2
24. marts 2023
Udgiver:
Danske Bioanalytikere,
Peter Bangs Vej 7A, 3,
2000 Frederiksberg
Tlf.: 4422 3246
e-mail: bladet@dbio.dk

dbio.dk

REDAKTION
Jytte Kristensen,
ansvarshavende redaktør
tlf. 4422 3242

STILLINGSANNONCER
Minella Veggerby Fitzsimons,
annoncer@dbio.dk
tlf. 4422 3253

FORSIDE
Hanne Loop / OTW

TEKSTSIDEANNONCER
Dansk Mediaforsyning
tlf. 70 22 40 88
dbiotekst@dmfnet.dk

DESIGN, PRODUKTION OG TRYK
OTW A/S
Trykt på Miljøpapir

OPLAG 6.800
Udkommer 8 gange årligt

Tilsluttet Dansk Fagpresse forening og Fagpressens Medie Kontrol.

Artikler i "danske bioanalytikere" dækker ikke nødvendigvis redaktionens/Danske Bioanalytikeres synspunkter. Eftertryk kun tilladt med kildeangivelse, dog ikke i erhvervsmæssig sammenhæng.

AFLEVERINGSFRISTER
Sidste frist for aflevering af redaktionelt stof og annoncer er klokken 12.00 på dagen for deadline. Denne frist kan ikke overskrides.

Nr. 3 udkommer
12. maj 2023
frist 5. april 2023
Nr. 4 udkommer
16. juni 2023
frist 9. maj 2023
Nr. 5 udkommer
8. september 2023
frist 8. august 2023

OK24 handler både om løn og at sikre flere gode og glade kolleger

De seneste mange uger har jeg været rundt i de fem regioner til overenskomstmøder med dbio's tillidsrepræsentanter og lederne på laboratorierne. Som altid afholdes en del af disse optaktsmøder som en fællessession, og her har jeg endnu engang fået bekræftet, at travlhed, ubesatte stillinger og stor personaleudskiftning fylder rigtigt meget i mange bioanalytikeres og laboranters arbejdsliv.

Som I kan læse i to artikler i dette nummer af fagbladet – henholdsvis på side 8 og side 14 - sættes der mange steder ind med en målrettet indsats for at gøre arbejdspladserne mindre sårbare overfor fx sygdom, vakancer eller – ja, direkte personaleflugt. Det kræver noget af alle, og tak til jer, der tager aktivt del i de mange forsøg på at få tingene til at fungere bedre.

Jeres mange daglige udfordringer – som man jo helst kalder det – danner derfor også klangbund for de overenskomstforhandlinger, vi er ved at varme op til. Vi ved, at løn også i denne omgang betyder meget for de fleste af jer. Lønefterslæb skal der jo gøres noget ved! Men løn er heller ikke bare flere kroner på kontoen, men også en anerkendelse af en faglig indsats. En indsats, der trods netop personalemangel alt for ofte tages for givet.

Så vi overvejer også, hvordan jeres arbejdsliv kan gøres mere smidigt og mindre belastende. Fx er mange af jer dødtrætte af at kunne få inddraget fridage og blive kaldt på arbejde med ultrakort varsel. Jeg hører fra mange, at der skal sættes hegn om fritiden – I vil holde fri, når I har fri! Det er et meget vigtigt budskab, som vi skal tage med til OK24.

I dbio har vi i flere overenskomstperioder arbejdet på at få oprettet en såkaldt timebank, hvor den enkelte medarbejder kan arbejde mere i en periode og spare arbejdstimer op, for så at holde mere fri (med løn) på andre tidspunkter. Fx i forbindelse med familieforøgelse eller videreuddannelse eller måske en forlænget ferie "ud i verden". Den model vil give større indflydelse på egen arbejdstilrettelæggelse, og netop dét, ved man fra flere undersøgelser, gør en stor forskel, når det gælder arbejdsglæde. Trives man på sin arbejdsplads – også fordi man bliver anerkendt, både lønmæssigt og fagligt – er der i sagens natur bedre odds for, at man bliver længere i jobbet. Fleksibilitet skal gå begge veje, og det er dét, vi altid forsøger at gøre arbejdsgiverne begribeligt. Der er meget at kæmpe for ved OK24 på bagkanten af en pandemi, hvor alle bare leverede, og en økonomisk situation, der påvirker os alle. Og så en Lønstrukturkomité, der gerne skulle understøtte grupper med reelt lønefterslæb.

Fællesskabet og jeres støtte er afgørende, når vi sætter os ved forhandlingsbordet ved OK24.

> **Jeg hører fra mange, at der skal sættes hegn om fritiden – I vil holde fri, når I har fri!**

Af Martina Jürs, formand i Danske Bioanalytikere

FOTO: LISBETH HOLTEN

Akut Diagnostik:
Når behandling ikke kan vente

Fra skadestuen til intensiv afdelingen, akut behandling kræver rettidige og afgørende handlinger baseret på nøjagtig diagnostisk vurdering. Derfor stoler tusindvis af hospitaler på **Werfens** løsninger vedrørende **Akut Diagnostik**. Produkterne inden for **blodgas** og **hæmostase** leverer resultater af høj kvalitet, hurtigt og enkelt for maksimal effektivitet og forbedret patientbehandling.

VerifyNow™ ROTEM® sigma GEM® 5000 PREMIER™ iQM2®

Hæmostaseanalyser af fuldblod

ROTEM og **VerifyNow** er designet til at hjælpe klinikere med at træffe centrale beslutninger om transfusion, blødningsrisiko og dosisjustering af antikoagulantia under kirurgiske og interventionelle procedurer.

Blodgasanalyse

GEM Premier blodgasudstyr simplificerer handlinger nær patienten ved automatisering af centrale arbejds- og kompetencekrævende opgaver med intelligent kvalitetsstyringssystem iQM2 og vedligeholdelsesfrie alt-i-én kassetter.

Integrerende løsninger med livets hastighed

Løsninger distribueret af

VINGMED

VINGMED A/S
Birkerød Kongevej 150B
DK-3460 Birkerød - Denmark
Office: +45 45 82 33 66 - vingmed.dk

werfen.com

©2022 Instrumentation Laboratory. All rights reserved.

werfen

Noter

FOTO: THOMAS NIELSEN

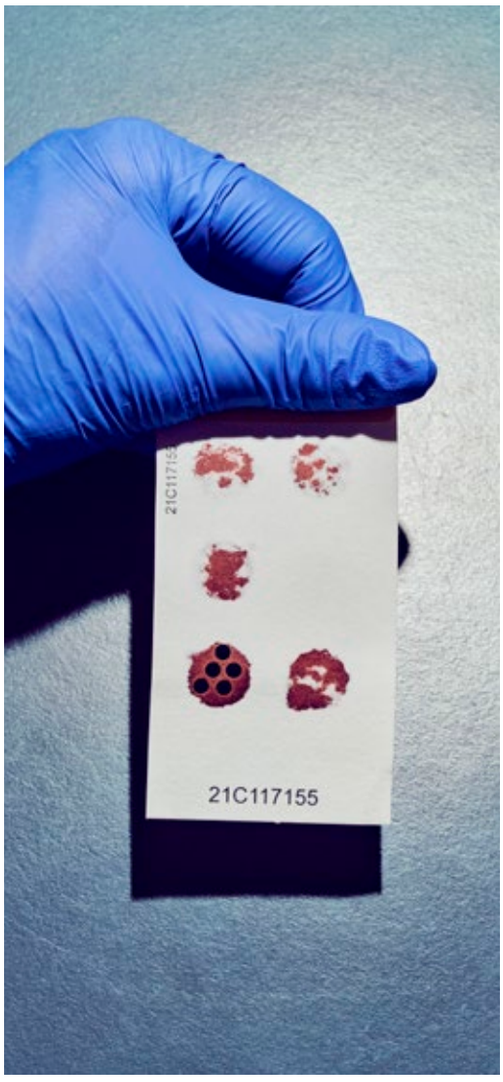

NY SCREENING

FØRSTE NYFØDTE BØRN MED MUSKELSVIND FUNDET

Som vi beskrev i fagbladet for nogle numre siden, begyndte Statens Serum Institut fra 1. januar 2023 at screene nyfødte for muskelsvindsygdommen spinal muskelatrofi. Screeningen udføres på PKU-prøven som den 19. i rækken af medfødte sygdomme.

Allerede efter de første to uger med den nye screening er der fundet to børn med sygdommen. Det skriver Rigshospitalets nyhedsbrev "Indenrigs".

Når sygdommen findes så tidligt, kan den behandles, så de nyfødte med muskelsvind bliver raske.

Hidtil har man ofte først fundet børn med sygdommen, når de fik symptomer, for eksempel fordi de ikke mere kunne løfte hovedet selv, spise eller ikke lærte at gå. Børn får typisk de første symptomer, når de er få måneder gamle. Da er skaden allerede sket, og tabet af musklerne kan ikke genoprettes tilstrækkeligt. Selvom behandling har været tilgængelig siden 2017, har de fleste børn fortsat brug for omfattende støtte og er afhængige af brug af kørestol. Med den nye screening kan børnene få den rette behandling, inden sygdommen udvikler sig.

Forslag: Nyt center skal sikre, at gode idéer smitter

Som opmærksomme medlemmer af dbio vil vide, har fagforeningen i mange år arbejdet for at få oprettet et nationalt POCT-center. En enhed, der kan rådgive, undervise og eventuelt forske i, hvordan sundhedsvæsnet bedst anvender decentralt analyseudstyr.

På det seneste har Ulrich Fredberg, overlæge, nu særligt i idrætsmedicin, men tidligere leder af Diagnostisk Center på Silkeborg Sygehus, på samme måde slået på tromme for, at sundhedsvæsnets gode eksempler samles og evalueres af et nationalt organ, så de hurtigt kan bruges som inspiration. Det er nemlig et stort problem, skriver han bl.a. i indlæg i Jyllands-Posten og udtaler i et interview i Kristeligt Dagblad, at den idé, der på ét lokalt sygehus giver bedre patientflow, større arbejdsglæde for det hårdtprøvede personale og endda sparer indlæggelser, ikke bliver kopieret af nabosygehuset eller i naboregionen. Fredberg henviser i øvrigt til sundhedsprofessor Kjeld Møller Pedersen, der allerede i 2007 endda bemærkede: "Det sidste sted, de gode tiltag implementeres, er på nabosygehusene."

CRISPR – DIY

(næsten da)

Fascination af forskningens nye landvindinger er omdrejningspunktet for P1-programmet "Ubegribeligt". Finurlige Huxi Bach er vært, og i en af de seneste udsendelser er emnet CRISPR-teknologien – genteknologiens hotteste udviklingstrend.

Princippet i at kunne klippe-klistre i genmateriale er tidligere blevet beskrevet her i fagbladet, men i samtalen med den nysgerrige og lydhøre vært får man en meget terrængående udlægning af teknologien af forsker Louise von Gerdorff Jørgensen. Det er lige trinnet før, at man kan gå hjem og afprøve teknologien. Hvis man som privatperson ellers kan få fat i de relevante reagenser. Og i øvrigt ikke har de store kvababbelser med etikken.

Programmet kan streames som podcast fra DR Lyd.

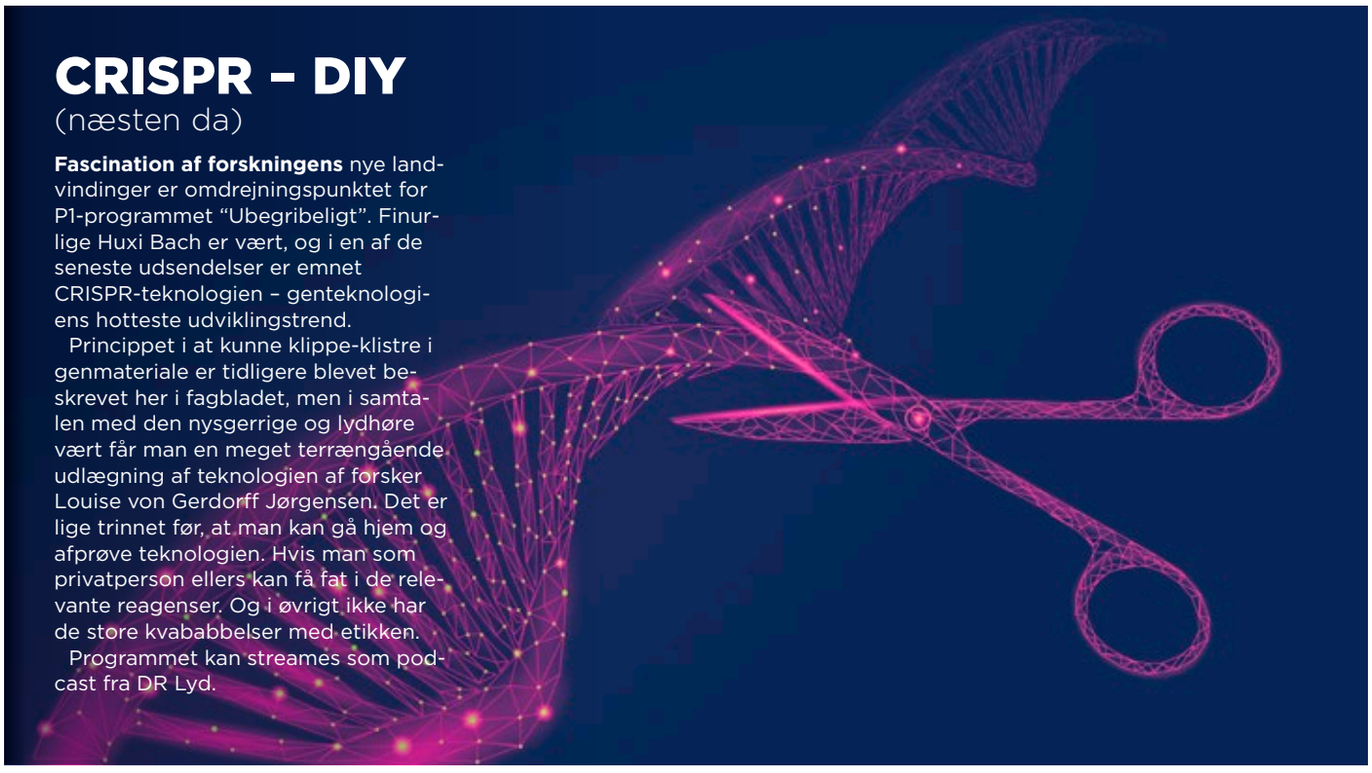

FOTO: SHUTTERSTOCK

FOTO: FORSKNINGENS DØGN

Bestil en *FORSKER-TO-GO*

Forskningens Døgn stiller også i år – for 19. gang – eksperter til rådighed for private sammenkomster. Emnelisten er 275 emner lang, og bestillingen af forskere løber frem til 27. marts, mens de bestilte events afholdes 21.-28. april. Forudsætningen er, at man som privatperson kan samle mindst 20 tilhørere og har faciliteterne til det.

Uddannelses- og Forskningsministeriet står bag, og sidste år blev der afholdt 553 foredrag af 251 forskere over hele landet.

I år byder listen på emner som bl.a. AI – naturligvis – fækaltransplantation, medicinsk brug af cannabis, DNA-teknologi som allemandseje, moderkagen, kropsvægt, etik og organdonation med meget, meget mere.

DEFENSIV MEDICIN

– læger føler pres fra patienter og pårørende

En spørgeskemaundersøgelse viser, at danske praksislæger i hver ottende konsultation foretager en handling, der strider mod vedkommendes faglighed. Det vil fx sige tager blodprøver, skriver henvisninger eller ordinerer medicin i modstrid med lægens eget kliniske skøn.

Undersøgelsen, der er foretaget af Forskningsenheden for almen praksis på Syddansk Universitet og bragt i Månedsskrift for almen praksis, er baseret på over 7.000 konsultationer foretaget over tre dage i 2018 og 2019 blandt 115 læger. Den overvejende grund til at udøve såkaldt defensiv medicin var ifølge besvarelserne pres fra patienter og pårørende.

Kun i fire procent af de registrerede konsultationer blev der henvist til, at lægen var bekymret over at kunne få en patientklage.

Spørgeskemaundersøgelsen blev først udført i Region Syddanmark, siden i tre klynger i Region Hovedstaden, og der er ingen nævneværdige udsving med hensyn til hyppigheden af defensive handlinger på tværs af de to undersøgte regioner.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Bedre at træne først på dagen

Et nyt studie peger på, at det er mere virkningsfuldt for stofskiftet og fedtforbrændingen at træne om morgenen eller formiddagen – frem for at henlægge de fysiske aktiviteter til senere på døgnet. Det skriver Berlingske.

Studiet, der er et samarbejde mellem Københavns Universitet og Karolinska Institutet i Stockholm, er ganske vist foretaget med mus, men forskerne er optimistiske; mus og mennesker deler som bekendt mange fysiologiske funktioner. Selvom forskerne vanen tro understreger, at der skal flere opfølgende studier til.

To grupper mus har været fysisk aktive på et løbebånd på to forskellige tidspunkter af døgnet – med 12 timers forskel – henholdsvis tre timer før lyset i deres bure blev tændt, og tre timer efter at det blev slukket. Formodningen er, at kroppens indre ur – døgnrytmen – påvirker mange fysiologiske processer.

Resultatet af det dansk-svenske forsøg er blevet offentliggjort i sin helhed i det videnskabelige tidsskrift PNAS.

BIOANALYTIKER PÅ T

Frivillighed, en fast base og helt klare vilkår er nødvendige forudsætninger, hvis bioanalytikere skal operere på tværs af specialer. Det viser erfaringerne fra Klinisk Diagnostisk Afdeling på Sydvestjysk Sygehus, hvor flere bioanalytikere har prøvet udlån mellem specialer. Ledelsen håber, at en såkaldt "flyverordning" kan blive fremtiden, men lige nu er det kun ganske få, der arbejder på tværs

TEKST / LENE HALMØ TERKELSEN, JOURNALIST
FOTO / CHRISTER HOLTE

Klinisk Diagnostisk Afdeling

(KDA) på Sydvestjysk Sygehus er opdelt i fem team og har ca. 200 medarbejdere ansat, hvoraf bioanalytikere udgør hovedparten. KDA rummer:

- Klinisk Mikrobiologisk Afsnit
- Infektionshygiejnisk Enhed
- Klinisk Molekylærbiologisk Laboratorium
- Klinisk Biokemisk Afsnit
- Klinisk Immunologisk afsnit
- Klinisk Patologisk Anatomi.

Specialerne er samlet i et fælles laboratoriehus med én ledelse.

TVÆRS AF SPECIALER

Elsa Justinussen har altid bevæget sig i sit arbejdsliv, og det gør hun stadig. Helt bogstaveligt. To gange om ugen forlader hun sin faste plads i Molekylærbiologisk Laboratorium og går en morgenrunde blandt patienterne på Biokemisk Afsnit for at tage blodprøver.

"Jeg kan godt lide, at der sker lidt forskelligt. Jeg er ikke god til at sidde stille, og på den her måde møder jeg også en masse nye mennesker," som Elsa Justinussen forklarer.

Derudover er der selvfølgelig også hensynet til kollegerne, påpeger hun.

"De er hårdt trængt på biokemi, og jeg vil gerne hjælpe, når jeg nu kan," forklarer den 55-årige bioanalytiker, der frivilligt lader sig låne ud til blodprøvetagningen.

Klinisk Diagnostisk Afdeling (KDA) på Sydvestjysk Sygehus har som et af de eneste steder i Danmark samlet alle de store specialer under samme tag og ledelse, så rent organisatorisk burde det være nemmere end så mange andre steder at flekse ind og ud af specialer. Og ifølge driftschef Brian Faurskov er fordelene indlysende – ikke bare for de ledere, der får flere brikker at flytte med i vagtplanen.

"Som medarbejder får man jo udvidet sine kompetencer, når man hjælper hinanden i specialerne," som han siger.

Historien skræmmer

Men Elsa Justinussen er undtagelsen. Ingen andre af hendes kolleger fra molekylærbiologi tager lige nu på gæstebesøg i andre afsnit. Godt nok er der en enkelt anden medarbejder, som arbejder godt halvdelen af sin tid i biobanken, men det er alt.

"Der er flere, der er imod tanken," som Elsa Justinussen påpeger.

En oplevelse, som tillidsrepræsentant for mikrobiologi, patologi og molekylærbiologi Bo Christian Meegaard bekræfter.

"Nogle kæmper imod udlån, fordi de brænder for det speciale, de selv har valgt, og vi er også forskellige som mennesker. Der er dem, som simpelthen ikke har lyst til at få nye kolleger eller have patientkontakt," siger Bo Christian Meegaard.

At flere ikke gør som Elsa Justinussen, kan der være lige så mange grunde til, som der er medarbejdere, men forklaringen skal blandt andet findes i de erfaringer, som man tidligere har gjort sig, påpeger både medarbejdere og ledere fra afdelingen.

For ti år siden forsøgte man sig nemlig første gang med udlån af medarbejdere mellem specialer. Her blev bioanalytikere fra bl.a. molekylær og mikrobiologi spurgt, om de ville have nogle af deres timer på biokemi eller patologi, og nogle tog imod tilbuddet, fortæller overbioanalytiker Ditte Nørgaard Jørgensen

"Men ordningen gik ikke godt, fordi forventningsafstemningen var uklar. Der var flere, som oplevede, at de havde sagt ja til en time en gang imellem, og pludselig var de i et andet speciale i hele uger," fortæller Ditte Nørgaard Jørgensen.

Også driftschef Brian Faurskov kan se, at der manglede en styring og aftaler i den ordning, som blev indført, før han blev ansat.

"De mindre specialer afleverede medarbejdere

"De er hårdt trængt på biokemi, og jeg vil gerne hjælpe, når jeg nu kan."

ELSA JUSTINUSSEN, ANSAT I MOLEKYLÆRBIOLOGISK LABORATORIUM

Elsa Justinussen arbejder i Molekylærbiologisk Laboratorium på Klinisk Diagnostisk Afdeling på Sydvestjysk Sygehus i Esbjerg. Siden hun blev færdiguddannet i 1999, har hun arbejdet inden for flere specialer på flere forskellige sygehuse, og hun trives med forandring. Derfor har hun også sagt ja til tilbuddet om at hjælpe kollegerne på Biokemisk Afsnit.

til de større uden at få noget retur, og der manglede en klar struktur."

Instruks skal skabe klarhed

Tankerne om udlån har spøgt i flere år, men under corona var det især muligt at bryde grænserne ned. Der manglede hænder på bl.a. molekylærbiologi og biokemi, og kollegerne fra andre afsnit trådte til.

"Der var en kampånd uden lige," som Elsa Justinussen siger, og også Brian Faurskov var imponeret.

"Corona viste, hvordan medarbejderne kunne flytte sig rundt, og det var ikke noget stort problem, fordi vi havde rammerne til det."

Alligevel trak alle medarbejdere sig – med ganske få undtagelser – tilbage til deres specialer efterfølgende. Undtagelsestilstanden var ovre, og det var tid til fordybelse.

Men laboratorieledelsen på Klinisk Diagnostisk Afdeling har stadig et håb om, at flere vil gøre som Elsa Justinussen. Derfor har man sidste år udarbejdet en instruks, der skal klarlægge opgaver og rammer inden for de forskellige specialer. Netop for at sikre, at det ikke endte som ved første forsøg, fortæller Ditte Nørgaard Jørgensen.

"Der skulle være klare aftaler om tid og opgaver, så det er tydeligt, hvad man siger ja til," siger hun og fortæller, at man tidligere har forsøgt at ansætte nye bioanalytikere med funktioner i op til tre specialer. Men det mislykkedes.

"De fik alt for svært ved at finde ud af, hvor de havde deres base. Hvilke personalemøder skulle de gå til? Var det forventningen, at de skulle læse nyhedsbreve i alle tre specialer? Og hvor skulle de søge kompetenceudvikling? Det var alt for svært, så i dag bliver man kun ansat i ét speciale, og hvis det skulle lykkes i fremtiden, ville det kræve faste rammer, struktur og forventningsafstemning," siger Ditte Nørgaard Jørgensen.

"Jeg kan godt se, at det som ledelse ville være smart, hvis man bare kunne flytte folk rundt som legoklodser, men det skal først og fremmest være styret af medarbejdernes lyst."

TILLIDSREPRÆSENTANT
BO CHRISTIAN MEEGAARD

De lette opgaver

Når Elsa Justinussen har vagter på Biokemisk Afsnit, tager hun blodprøver, og hun oplever, at de opgaver, man får som gæst, ofte er dem, der rangerer lavest blandt de faste medarbejdere.

"Der er jo altid sjove og mindre sjove opgaver på en afdeling, og når man kommer rundt, er det tit de mindre sjove, man bliver sat til," siger hun og nævner fx blodprøvetagning, udpakning eller at skære klodser på patologi som eksempler.

Også Brian Faurskov erkender, at det ikke er alle opgaver og specialer, der egner sig lige godt til gæstevisitter.

"Man bliver nødt til at identificere nogle arbejdsopgaver, man nemt kan gå til, for ellers bliver man jo ikke en hjælp på afdelingen, hvis man hver gang står og spørger, hvordan man skal løse dem."

Ingen tvang

Frivillighed er et ord, der går igen blandt både medarbejdere og ledelse på KDA, når talen falder på vekslen mellem specialer.

"Og så er det sådan set underordnet, om der er tale om udlån i én eller tolv dage, så længe

vedkommende selv har sagt ja til aftalen," siger Bo Christian Meegaard, der er tilhænger af en frivillig ordning, for som han siger:

"På alle specialer kan vi jo komme til at mangle hænder, så det er svært ikke at have forståelse for, at vi skal hjælpe hinanden som kolleger."

Men det er afgørende, at ordningen er frivillig, understreger han.

"Jeg kan godt se, at det som ledelse ville være smart, hvis man bare kunne flytte folk rundt som legoklodser, men det skal først og fremmest være styret af medarbejdernes lyst."

Flyverordning i fremtiden

På Brian Faurskovs dør hænger et stort hvidt stykke papir med det, han kalder "drømmen". En fremtidsvision, som laboratorieledelsen har arbejdet på siden 2019. Den forestiller en figur, som med energiske sprittuschstreger og pile viser, hvordan medarbejderne bevæger sig dynamisk mellem specialer. "Fast rul" står der blandt andet på papiret, for tanken er, at medarbejderne skal kunne bevæge sig fast mellem to specialer. Men det handler om timing, understreger han.

"Lige nu er tiden ikke til at indføre sådan en ordning. Folk er trætte efter corona, og vi er nødt til at styrke samarbejdet på tværs af specialerne."

Første trin bliver at udarbejde "leveregler" for medarbejderne inden sommeren 2023. Et fælles sæt af værdier, som medarbejderne lige nu er med til at formulere.

"Og når det arbejde er færdigt, står flyverordningen højt på listen," siger Brian Faurskov og fortæller, at tanken om "flyvere" ikke bare er et tema i laboratorieledelsen, men også i regionen, hvor han sidder i en arbejdsgruppe, der fokuserer på fastholdelse og rekruttering af bioanalytikere i det biokemiske speciale.

Men lige nu bliver ordningen ikke til virkelighed på KDA.

"Om et år vil jeg kunne være meget mere konkret om planerne, men her og nu er det for tidligt," fastslår Brian Faurskov.

En ny fortælling

For Elsa Justinussen har vagterne på Biokemisk Afsnit givet et nyt perspektiv.

"I dag mødte jeg fx en mand, som har været rigtig syg hele julen med corona og dobbeltsidet lungebetændelse, og der får jeg sat et ansigt på det, jeg står og laver i molekylærbiologi. Herovre er han kun et CPR-nummer, så på en måde kan man sige, at jeg ser meningen med mit arbejde ved at tage vagter på biokemi," siger Elsa Justinussen, der mener, at der sandsynligvis er flere, som ville have godt af at komme ud at se og prøve de andres arbejde.

"Men jeg tror, man skal starte med de unge, der har været rundt i alle specialer som en del af deres uddannelse. Det nytter ikke noget at sende en, der har siddet i 30 år i samme speciale, over at tage blodprøver."

En fremtidig flyverordning kommer da heller ikke til at skulle omfatte alle, understreger Brian Faurskov.

"Vi må have respekt for, at der er medarbejdere, som elsker at arbejde i dybden. Omvendt kommer der også nogle nye generationer, som gerne vil have lov til at arbejde på tværs, og vi skal kunne tilbyde begge dele."

DRIFTSCHEF
BRIAN FAURSKOV

Forudsætninger for fleksibilitet

Erfaringerne fra Klinisk Diagnostisk Afdeling i Esbjerg viser, at følgende forhold er vigtige, hvis bioanalytikere skal operere på tværs af specialer:

- **Frivillighed.** Det skal være op til den enkelte medarbejder at afgøre, om man vil arbejde i flere specialer.
- **Tydelige vilkår.** Der skal være faste antal timer på faste ugedage, så medarbejderen ikke får fornemmelsen af at blive smidt tilfældigt rundt.
- **Forankring.** Hver medarbejder skal have en fast base, så man fagligt, socialt og ledelsesmæssigt har et hjemsted.
- **Synliggørelse af opgaverne.** Det er nødvendigt at kortlægge og kommunikere, hvilke opgaver der kan løses af medarbejdere udefra, og hvilke der kræver specialistkompetencer. Hvis det er uklart, hvad man skal lånes ud til, er man tilbøjelig til at takke nej. Husk at synliggøre, hvordan medarbejderen konkret bidrager og hjælper sine kolleger, og sørg for, at der bliver taget godt imod.
- **Kendskab til andre specialer.** Der kan nemt opstå forestillinger og rygter i stil med "På biokemisk stikker de bare ...", hvis man ikke ved, hvad kollegerne på den anden afdeling laver. Øg kendskabet til andre arbejdsområder gennem fx besøg eller temaaftener.
- **En god modtagelse.** Det er afgørende, at medarbejderen får en grundig introduktion til ikke bare opgaver, men også kolleger på den nye afdeling, så der foregår en såkaldt "onboarding" af medarbejderen i forbindelse med udlånet til det andet speciale.
- **Ressourcebalance.** Der skal være en ligelig fordeling mellem specialerne, så man ikke som medarbejder oplever at skulle forlade stressede kolleger i sit faste speciale for at blive lånt ud til andre steder.

"Vi må have respekt for, at der er medarbejdere, som elsker at arbejde i dybden. Omvendt kommer der også nogle nye generationer, som gerne vil have lov til at arbejde på tværs, og vi skal kunne tilbyde begge dele," siger han og tilføjer så:

"Først og fremmest er vi nødt til at have skabt en ny fortælling, for vi har historien imod os."

En pointe, som både Elsa Justinussen, Bo Christian Meegaard og Ditte Nørgaard Jørgensen er helt enige i.

"Jeg tror på, at når man først begynder at få nogle succeshistorier, så skal det nok vokse. Men det er vigtigt, at vi ikke maser på, så nogle kan føle, at det tværgående arbejde bliver trukket ned over hovedet på dem. Så må det hellere tage nogle flere år at få indført," fastslår Ditte Nørgaard Jørgensen. ◻

FAGET I TAL

Fra en ældre til en ung profession

— Bevægelsen er i fuld gang

I 2019 fik dbio foretaget en undersøgelse, der viste, at omkring en tredjedel af de daværende bioanalytikere ville være gået på pension i 2030. Samtidig ville gennemsnitsalderen i faget falde.

I 2019 havde bioanalytikerprofessionen en gennemsnitsalder på 46,1 år og en andel på 14 procent i alderen 61-64 år. Dermed var professionen en af de ældste blandt det autoriserede sundhedspersonale. Kun overgået af tandlæger og kliniske tandteknikere.

Gennemsnitsalder

IKKE LEDERE I REGIONERNE

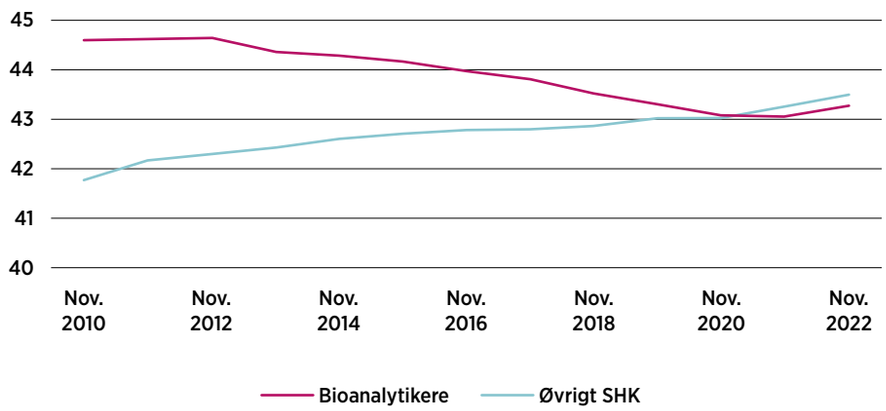

Gennemsnitsalder

LEDERE I REGIONERNE

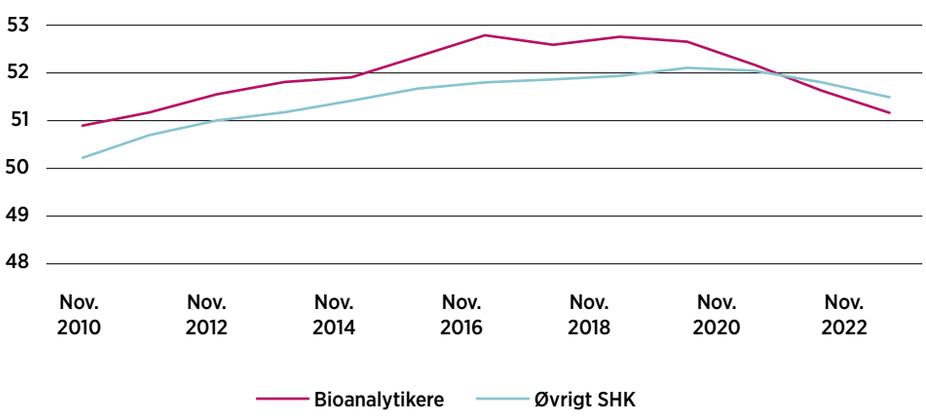

Bioanalytikerne bliver yngre

Tidligere har bioanalytikerne aldersmæssigt ligget en del over de øvrige faggrupper i Sundhedskartellet. Over de seneste 10 år er forskellen udlignet. Bioanalytikernes gennemsnitsalder er nu lidt lavere end det øvrige Sundhedskartels.

Grunden til, at bioanalytikernes gennemsnitsalder stiger en anelse i 2021-22, er, at nogle bioanalytikere over 70 år er fortsat med at arbejde bl.a. som podere og vaccinatører.

62%

af bioanalytikere i ikke-ledende stillinger var i 2022 mellem 31 og 55 år.

Aldersfordeling

IKKE-LEDENDE BIOANALYTIKERE

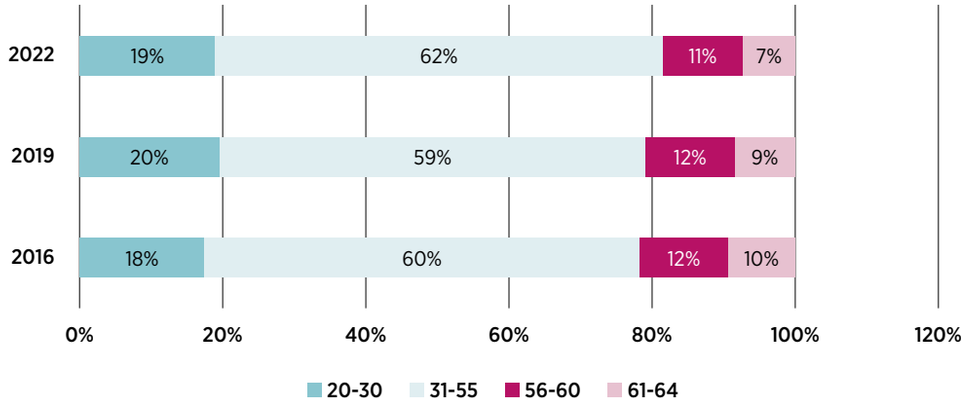

AF TOKE HØRSTED JENSEN, KONSULENT OG JYTTE KRISTENSEN, REDAKTØR

5% på lønkontoen. Hvordan kan det lade sig gøre?

Læs mere om dine fordele som medlem af Danske Bioanalytikere i en bank, du ejer:

lsb.dk/dbio

Sådan får du 5% i rente på din lønkonto

- Du er medlem af Danske Bioanalytikere og har afsluttet din uddannelse.
- Du samler hele din privatøkonomi hos Lån & Spar (LSBprivat®Løn er en del af en samlet pakke af produkter og services, som din økonomi kredit-vurderes ud fra).
- De 5% i rente er på de første 50.000 kr. på lønkontoen. Fra 50.001-500.000 kr. er renten 0,75%. Derefter er renten 1% på resten.
- Rentesatserne er variable og gælder pr. 1. marts 2023. Se alle vilkår på lsb.dk/medlemsvilkaar.
- Du behøver ikke flytte dine realkreditlån. Men evt. ændringer og nye realkreditlån skal gå gennem Lån & Spar og Totalkredit.

Læs mere på www.lsb.dk/dbio

Man skal vist eje sin egen bank for at få de fordele. Og det er ikke helt forkert. Når Lån & Spar giver 5%* i rente på lønkontoen, er det ikke, fordi vi er bedre venner med Nationalbanken end andre banker. Det er fordi, vores ejerkreds mener, at vi skal tilbyde medlemmer af Danske Bioanalytikere særligt favorable vilkår.

Lån & Spar er ejet af bl.a. Danske Bioanalytikere. Er du medlem, ejer du os. Derfor får du højere rente, bedre vilkår og en bestyrelse, der til hverdag varetager dine interesser som lønmodtager.

Giver det mening? **Ring 3378 1918**
– eller gå på lsb.dk/dbio og book et møde.

dbio
Danske Bioanalytikere

Lån & Spar

Lån & Spar Bank A/S, Højbro Plads 9-11, 1200 København K, Cvr.nr. 13 53 85 30. Forbehold for trykfejl.

"TAK, FORDI

TEKST / JYTTE KRISTENSEN, REDAKTØR FOTO / HANNE LOOP

I VALGTE OS”

Klinisk Biokemisk Afdeling i Nykøbing Falster har succes med sin nye systematiske onboarding. Nyansatte forsvinder ikke igen som før

Onboarding

Er at give den nye medarbejder den bedst mulige start i det nye job.

Fra venstre:
Bioanalytiker Tanja Oftelund Olsen, laborant Dorthe Stougaard Steen, bioanalytiker Ditte Hansen, afdelingsbioanalytiker Jeanette Jakobsen Underbjerg og tillidsrepræsentant og bioanalytiker Lene Bøgvad Rud. Laboratoriet har gennemgået en stor renovering for at kunne passe til afdelingens nye fuldautomatiske apparatur, Alinity fra Abbott. Apparaturet er ved at blive installeret og bliver efter planen taget i brug ultimo april.

"VI MÅ GØRE NOGET."

Sådan tænkte Jeanette Jakobsen Underbjerg, afdelingsbioanalytiker i Klinisk Biokemisk Afdeling på Nykøbing Falster Sygehus i 2021. 50 procent af de nyansatte i afdelingen sagde op igen inden for et halvt år. Hvad var grunden? Og hvad kunne afdelingen gøre for at holde på medarbejderne?

"Vi fandt flere årsager. Ofte var der usikkerhed om, hvem der havde ansvaret for de nye. Oplæringen var heller ikke individuelt tilpasset. Nyansatte med erfaring blev sat i introforløb med nye uden erfaring, og det var demotiverende. Nyansatte skal mødes på deres faglige niveau," forklarer Jeanette Jakobsen Underbjerg.

Og så skal de nye hurtigt føle sig som en del af afdelingen.

"Vi er en afdeling med meget dygtige bioanalytikere. Vores fokus har været på fagligheden, mens vi nok har glemt, hvor vigtigt det relationelle er for en ny kollega," siger Jeanette Jakobsen Underbjerg.

Ledelsen bakkede op, og Jeanette gik i gang med litteratur om onboarding. Projektet "Onboarding på KBA, NFS – Motivation og arbejdsglæde" tog form. Siden det blev indført i foråret 2022, har ikke en af seks nyansatte forladt afdelingen igen.

Bioanalytiker Ditte Hansen, laborant Dorthe Stougaard Steen og bioanalytiker Tanja Oftelund Olsen er tre af de nye. De trives i afdelingen, og det er først og fremmest på grund af et trygt og støttende kollegialt miljø, fortæller de.

"Første dag man kommer, står der et flag, der er slik i garderobeskabet og et skilt, hvor der står: 'Tak, fordi du valgte os'. Og det var jo mig, der var lykkelig for, at de havde valgt mig," fortæller Ditte Hansen.

Leder følger personligt op på jobsamtale

Onboardingen starter ved ansættelsessamtalen, hvor afdelingsbioanalytikeren viser ansøgeren rundt i laboratoriet og byder på kaffe.

Ditte Hansen husker, at det gav hende en god fornemmelse for stedet.

"Jeg var glad for at blive vist rundt og fx se tavlen med billeder af de andre ansatte og af de team, der var."

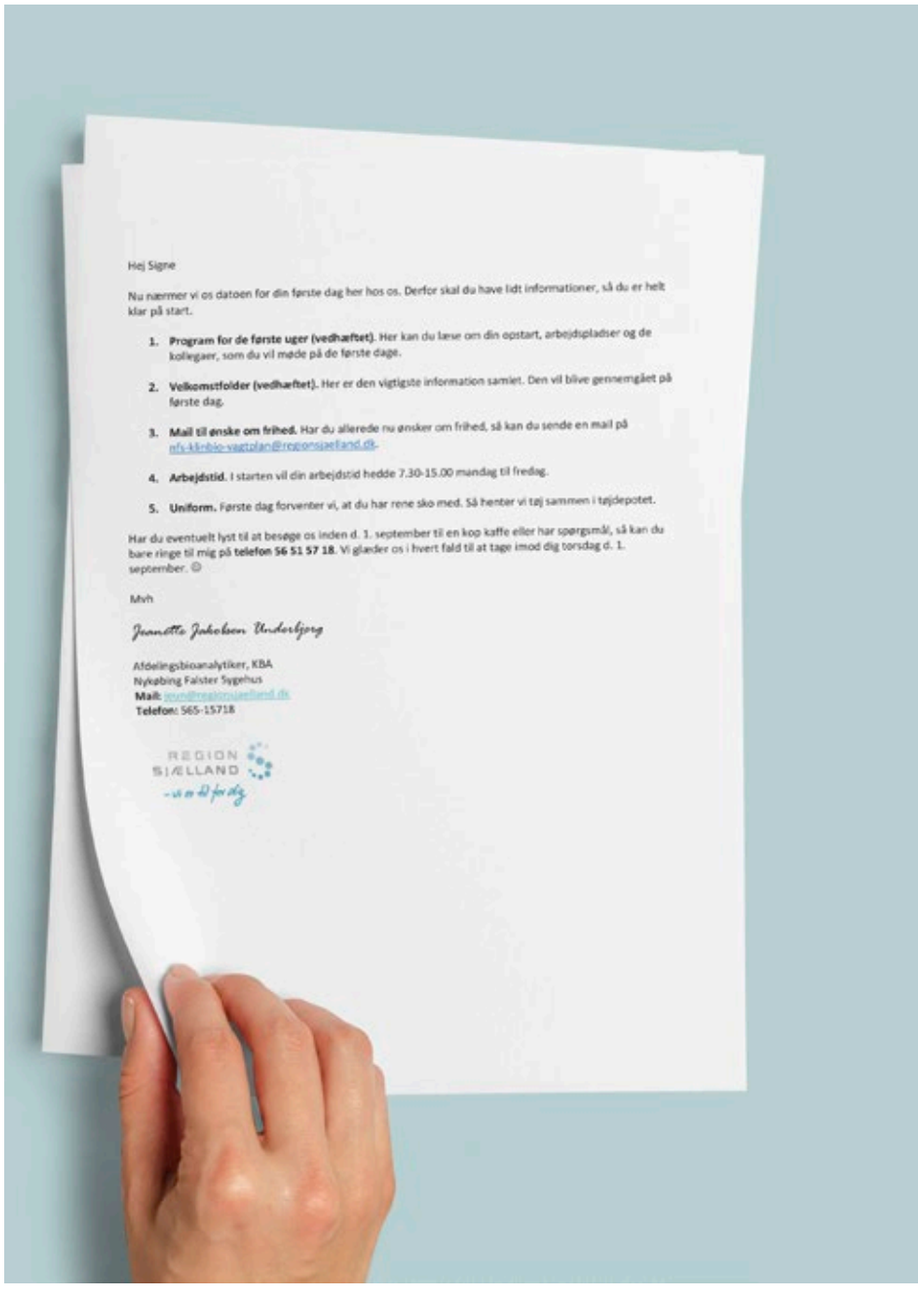

Hej Signe

Nu nærmer vi os datoen for din første dag her hos os. Derfor skal du have lidt informationer, så du er helt klar på start.

1. **Program for de første uger (vedhæftet).** Her kan du læse om din opstart, arbejdspladser og de kollegaer, som du vil møde på de første dage.
2. **Velkomstfolder (vedhæftet).** Her er den vigtigste information samlet. Den vil blive gennemgået på første dag.
3. **Mail til ønske om frihed.** Har du allerede nu ønsker om frihed, så kan du sende en mail på nfs-klinbio-vagtplan@regionsjaelland.dk.
4. **Arbejdstid.** I starten vil din arbejdstid hedde 7.30-15.00 mandag til fredag.
5. **Uniform.** Første dag forventer vi, at du har rene sko med. Så henter vi tøj sammen i tøjdepotet.

Har du eventuelt lyst til at besøge os inden d. 1. september til en kop kaffe eller har spørgsmål, så kan du bare ringe til mig på **telefon 56 51 57 18**. Vi glæder os i hvert fald til at tage imod dig torsdag d. 1. september. ☺

Mvh

Jeanette Jakobsen Underbjerg

Afdelingsbioanalytiker, KBA
Nykøbing Falster Sygehus
Mail: jeuv@regionsjaelland.dk
Telefon: 565-15718

REGION SJÆLLAND
– vi er der for dig

Inden første arbejdsdag modtager den nye medarbejder en mail fra lederen med en plan for de første fire uger.

Efter telefonisk besked om, at ansøgeren får jobbet, sender Jeanette Jakobsen Underbjerg en mail til den nyansatte om, at hun er meget velkommen til at kigge forbi, inden hun starter på jobbet.

Et tilbud, som Tanja Oftelund Olsen benyttede sig af.

"Der var et oplæg om blodbanken, inden jeg var startet, som jeg kom og hørte. Det virkede helt naturligt," fortæller hun.

De skal vide, at de er velkomne og ventet

Inden første arbejdsdag modtager den nye medarbejder en mail fra lederen med en plan for de første fire uger. I mailen er der bl.a. navne, billeder af og telefonnumre til de personer, hun vil møde de første par dage.

"De skal vide, at vi glæder os til, at de kommer," siger Jeanette Jakobsen Underbjerg.

Dorthe Stougaard Steen blev ansat i juni 2022.

"Planen fungerer virkelig. Man når det, man skal nå, og man ved hele tiden, hvad man skal."

Laborant Dorthe Stougaard Steen har en baggrund som social- og sundhedsassistent, og bioanalytiker Tanja Oftelund Olsen havde været mange år ude af faget, da hun blev ansat. De synes begge, at de er blevet mødt i deres individuelle behov for oplæring.

"Planen fungerer virkelig. Man når det man skal, og man ved hele tiden, hvad man skal,"

DORTHE STOUGAARD STEEN

Ditte Hansen supplerer: "Ja, der er styr på alt. Da jeg kom her, var det, som om jeg allerede var en del af afdelingen."

Onboardingen har da også førsteprioritet. Ved travlhed eller sygdom er det planlagt, hvem der dækker ind.

"Uanset hvad, holder vi planen. Der er altid en plan B, og det er alle enige i," siger Jeanette Jakobsen Underbjerg.

Blød start

Nyansattes feedback har betydet, at første dag drejer sig om de praktiske ting: Hvor er toilettet? Frokoststuen og omklædningen? Åbning af pc, udlevering af nøgler, uniformer mv.

"De nye foreslog, at der ikke skulle være så meget fagligt i starten. Det gør dem nervøse, for de kan alligevel ikke huske det. Alene det at finde rundt på afdelingen tager sin tid," forklarer Jeanette Jakobsen Underbjerg.

Den første dag møder de nye også deres personlige mentor, som på forhånd har fået et foto af dem.

"Det er dejligt at have en fast person, der altid vil hjælpe, og som det er legalt at forstyrre," konstaterer Ditte Hansen.

"Ja," tilføjer Dorthe Stougaard Steen: "Min men-

Klinisk Biokemisk Afdeling, Nykøbing Falster Sygehus

Afdelingen har ca. 70 ansatte. Heraf seks ansat i ambulatorierne i Nakskov og Vordingborg. KBA hører organisatorisk under Næstved Sygehus.

ONBOARDING-PROJEKTETS FIRE FASER

PRÆBOARDING 1 OG 2

Hvordan finder vi de rigtige til jobbet?
Og hvordan får vi dem til at vælge os?
Hvordan viser vi vores nye medarbejder, at de er ventet og velkommen til første arbejdsdag?

ONBOARDING 1, 2, 3 OG 4

Hvordan giver vi den nyansatte den bedste første arbejdsdag?
Hvordan imødekommer vi bedst den nyansattes iver for at komme i gang?
Hvordan skræddersyr vi det bedste individuelle oplæringsforløb?
Hvordan sikrer vi, at vores nyansatte bliver taget godt imod og falder godt til?

POSTBOARDING

Hvordan sikrer vi, at den nyansatte bliver en integreret og motiveret del af KBA?

OFFBOARDING

Hvordan sikrer vi, at de medarbejdere, som forlader afdelingen, giver feedback på deres beslutning?
Og sikrer, at vi bruger feedback konstruktivt fremadrettet?

ONBOARDING 3

Hvordan skræddersyr vi det bedste individuelle oplærings-forløb?

1. Specialister aftaler oplæringsplan med plan-ansvarlig. Planen skal sikre, at oplæringen kan fyldestgøres i god ro med plads til refleksion sammen med specialist.
2. Kompetenceoversigt skal sikre, at kun udvalgt personale står for sidemandsoplæring (ikke "røde" og "gule").
3. Fokus på sidemandsoplæring på KBA. Hvordan overleverer man bedst muligst sin viden til nyansat.
4. Faglige tilbagemeldinger skal komme fra specialister løbende, gerne ugentligt indtil færdigoplært.
5. Løbende dialog mellem nyansat og nærmeste leder. Både i forhold til anerkendelse, men også i forhold til eventuel feedback på oplæringsforløbet.
6. Fast plan over obligatoriske kurser og aktiviteter. Skal fremgå tydeligt med navne, tid, datoer og lokaler. Skal også stå noteret på dagsplanen.

tor skulle have ferie, og så sagde hun: 'Du får lige mit privatnummer, og du ringer bare.' Det var godt nok stort."

Oplæring er individuel

Oplæringen tilpasses den enkelte og varetages af afdelingens specialister og andre kolleger.

"Bioanalytikere og laboranter er inddelt i grønne, gule og røde. Grøn er en erfaren medarbejder, som føler sig godt tilpas ved at lære fra sig. Røde og gule underviser som udgangspunkt ikke nyansatte. Det er vigtigt, at de nyansatte bliver mødt med grundig sidemandsoplæring, hvor der er plads til spørgsmål," fortæller Jeanette Jakobsen Underbjerg.

Oplæringen er nøje planlagt.

"Før skulle man hente oplysninger mange forskellige steder. Nu er det hele samlet i en drejebog, som jeg har udarbejdet sammen med specialister og mentorer. Alt er i protokol, når de nye starter," forklarer Jeanette Jakobsen Underbjerg.

Punkter i protokollen er også ugentlige faglige tilbagemeldinger, løbende dialog mellem nyansat og leder og planlagte obligatoriske kurser og aktiviteter.

Tryghed og godt kollegaskab

En samtale efter fire uger blev indført efter ønske fra Dorthe Stougaard Steen.

Dorthe forklarer:

"Jeg ville gerne vide, hvad de syntes om mig. Passer jeg ind her, og opfylder jeg forventningerne? Når man som jeg ikke er uddannet bioanalytiker, kan man jo godt være lidt nervøs for, om man fagligt kan klare det."

Tanja Oftelund Olsen er også glad for fireugerssamtalen.

"Det er 12-13 år siden, jeg har taget blodprøver. Så det var dejligt efter et stykke tid at få at vide, at man gør det godt," siger hun.

Frokostmøder hver 14. dag er et andet tiltag. Ordet er frit, og her kan de nyansatte vende både faglige og personlige ting med kollegerne.

Endelig er der fire planlagte sociale arrangementer hvert år, som udgives i en pjece til alle de ansatte i afdelingen.

Men god onboarding kan også bare være den kollega, som inviterer de andre hjem til gløgg og æbleskiver, fordi det er rart at være sammen. ◻

Litteratur

Onboarding. Flyvende fra start.
Af Christian Harpelund og Morten Højberg

Udfylder tidligere tomrum for bøger på dansk om biokemi

Jannik Landt & Michael Grave: Biokemi, 3. udgave, 1. oplag. FADL's Forlag, 2021. 920 sider. Vejledende pris 1.099,95 kr.

Bogen "Biokemi" er udgivet i 2021 af FADL's Forlag og giver et godt og detaljeret indblik i biokemiske processer og sygdomme relateret dertil. Selvom bogen henvender sig specielt til medicinstuderende, kan den ifølge FADL læses af alle med interesse for biokemi i medicinsk sammenhæng. Vi har derfor læst bogen ud fra en bioanalytikerundervisers synsvinkel, med henblik på om bogen er relevant for bioanalytikeruddannelsen.

Bogen uddyber de forskellige biokemiske processer i højere grad end andre bøger på bioanalytikeruddannelsens pensum, dog er den stor og tung og derfor ikke egnet som taskebog.

Den er letlæselig, men der kan godt være nogle faglige udtryk, som for en bioanalytikerstuderende kan kræve yderligere opslag.

Bogen skal have ros for de over 500 gode illustrationer og figurer, hvilket er med til at øge forståelsen af tekstens indhold. Kapitlerne afsluttes med både en opsamling af kapitlets indhold, forslag til supplerende læsning, hvor der henvises til litteratur, og læringsmål, så læseren kan teste sig selv, om stoffet er forstået. Derudover er klinikbokse og cases et godt supplement til teksten.

Bogen er inddelt i 5 dele; den 1. del (Introduktion) indeholder kapitler, der indledningsvis starter med en beskrivelse af basal kemi, herunder struktur af kulhydrater, fedtsyrer og proteiner, enzymer og membranstruktur. Den første del afsluttes med kapitel 8, der omhandler biokemiske metoder, hvilket er relevant for bioanalytikere og andet laboratoriepersonale. Her beskrives nogle af de klassiske biokemiske teknikker i laboratoriet som fx elektroforese, kromatografi og analysemetoder som spektrofotometri osv.

2. del omhandler metabolisme, hvor fordøjelse og absorption beskrives samt de forskellige processer i metabolismen. I 3. del (Molekylærbiologi) er der en grundig gennemgang af DNA og RNA, mutationer og afslutningsvis en beskrivelse af molekylærbiologiske metoder, bl.a. PCR. Southern/Northern/Western Blotting, ELISA etc. Del 4 (Signalering i kroppen) vedrører emner som cellekommunikation, cancer, endokrinologi og hormoner. Den sidste del i bogen, del 5, indeholder kapitler, der bl.a. beskriver hæmostase, hæmoglobin, muskelarbejde osv.

Det er et stort plus, at en bog med så detaljeret indhold er skrevet på dansk, hvilket vi oplever er en mangel på bioanalytikeruddannelsen. Som sagt retter bogen sig til de medicinstuderende, og vi oplever også, at der er delelementer i bogen, som er mindre relevante for bioanalytikere.

Selvom man ikke har den store baggrundsviden, kan man sagtens læse bogen og få mere viden. En rigtig god bog på markedet, som udfylder det tomrum, der har været for relevante danske biokemibøger. Det er et godt supplement til undervisningsmateriale på bioanalytikeruddannelsen, som klart kan anbefales.

Vi anbefaler denne bog til bioanalytikerstuderende, undervisere og basisbioanalytikere, der arbejder med biokemi.

ANMELDT AF: EMMA ENG OG BATTAL CAN,
BIOANALYTIKERUNDERVISERE,
KLINISK BIOKEMISK AFDELING,
NORDSJÆLLANDS HOSPITAL I HILLERØD

God opslagsbog til laboratoriet

Lærke Smidt Gasbjerg og Nicolai J. Wewer Albrechtsen: Laboratorieundersøgelser, Kittelbøger, 7. udgave, 1. oplag.FADL's Forlag, 2023. 336 sider. Pris: 299,95 kr.

Bogen "Laboratorieundersøgelser" er udkommet i en 7. udgave, som er revideret efter laboratorievejledningerne fra de danske sygehuse og Dansk Selskab for Klinisk Biokemi. Bogen er et opslagsværk med indledende afsnit om klinisk biokemiske undersøgelser, analysesvar og kliniske problemstillinger. Dernæst følger en beskrivelse af, hvilke analyser der ofte benyttes inden for forskellige sygdomskategorier og specialer. Beskrivelsen angiver bl.a. referenceintervaller, indikation og analysens prisniveau. Bogen indeholder et alfabetisk register over laboratorieanalyserne, og på bagflappen oplistes eksempler på blodprøvepakker. Den lille bog passer i en kittellomme.

I RWANDA FRAGTES BLOD MED DRONE

TEKST / NIELS C. JENSEN,
JOURNALIST OG WEBREDAKTØR
FOTO / ZIPLINE

På Ærø venter de stadig på tilladelse

Fra 2017 til 2019 blev 12.733 blodprodukter i Rwanda fløjet med drone.

Siden 2016 har droner fløjet poser med donorblod ud til patienter og borgere i det centralafrikanske land Rwanda. Det handler om liv, når man skal bruge blod i forbindelse med ulykker, fødsler og akutte sygdomme

I Rwanda bor størstedelen af befolkningen på landet i små huse med bliktag. Vejene er mange steder hullede og bygget af stampet, rødlig jord. Adgangen til sundhedsvæsnet er for mange begrænset til lokale sundhedsklinikker med få ressourcer.

Sundhedsklinikker, hvor adgangen til strøm og vand ofte er usikker, og hvor man mangler helt basale og livsvigtige ting som medicin og donorblod.

Problemet med donorblod fik i 2016 Rwandas myndigheder til at efterspørge en ny og frem for alt hurtigere måde at distribuere donorblod til klinikkerne i landdistrikterne på. Tid er en helt afgørende faktor, når det handler om donorblod, som skal bruges i forbindelse med ulykker, fødsler og akutte sygdomme.

Løsning: Dronetransport af blodprøver i samarbejde med den private dronevirksomhed Zipline.

Konklusion: Det er både hurtigere og medfører mindre spild, når man transporterer blodprøver med drone.

I dag mangler sundhedsklinikkerne ofte helt donorblod eller har blod, som har overskredet holdbarhedsdatoen.

Zipline er et amerikansk firma der designer, producerer og betjener fragtdroner. Firmaet har ud over i Rwanda distributionscentre i Ghana, Japan, USA og Nigeria. Dronerne leverer fuldblod, blodplader, frossen plasma, medicin vacciner m.m.

Læs artiklen

Læs hele artiklen på The Lancet her: kortlink.dk/2k4tm

Blod med drone 49 minutter

I perioden marts 2017 – december 2019 blev 12.733 blodprodukter i Rwanda fragtet med drone. Knap halvdelen var akutte bestillinger.

Den gennemsnitlige leveringstid med drone var lidt under en time, mere præcist 49 minutter.

Ifølge en beregning fra Google Maps ville det tage 2 timer, helt præcist 147 minutter, hvis blodet skulle køres ud med bil eller motorcykel.

De første resultater blev i april 2022 publiceret i det anerkendte medicinske tidsskrift The Lancet.

Droneblod er standarden i tre ud af fire tilfælde

Forskerne fandt også frem til, at fragt med droner reducerede antallet af blodposer over udløbsdato med 67 procent i løbet af et år.

Dronetransport er nu udbredt til 350 sundhedsklinikker fordelt over hele Rwanda, og samarbejdet med Zipline dækker 75 procent af distributionen af donorblod uden for hovedstaden Kigali.

I artiklen skriver forfatterne videre, at det nu er tid til at undersøge, hvorvidt det økonomisk set kan betale sig at transportere blod med droner, og om droner også kan bruges til at transportere andre medicinske produkter i det centralafrikanske land.

Herhjemme har Falck i flere år testet droneflyvninger i sundhedsøjemed i det sydfynske øhav, nærmere bestemt til Ærø. I august 2021 gennemførte Falck de første testflyvninger med drone i åbent luftrum, hvor dronen flyver så langt væk, at den ikke længere kan ses af dronepiloten. ◻

En blodprøve blev sendt med kurér til Holland, som kunne bekræfte København Zoos værste anelser. Mun havde fået elefantherpes. En aggressiv blødningssygdom, som kun 10-15 procent af de elefanter, der bliver syge af virussen, overlever

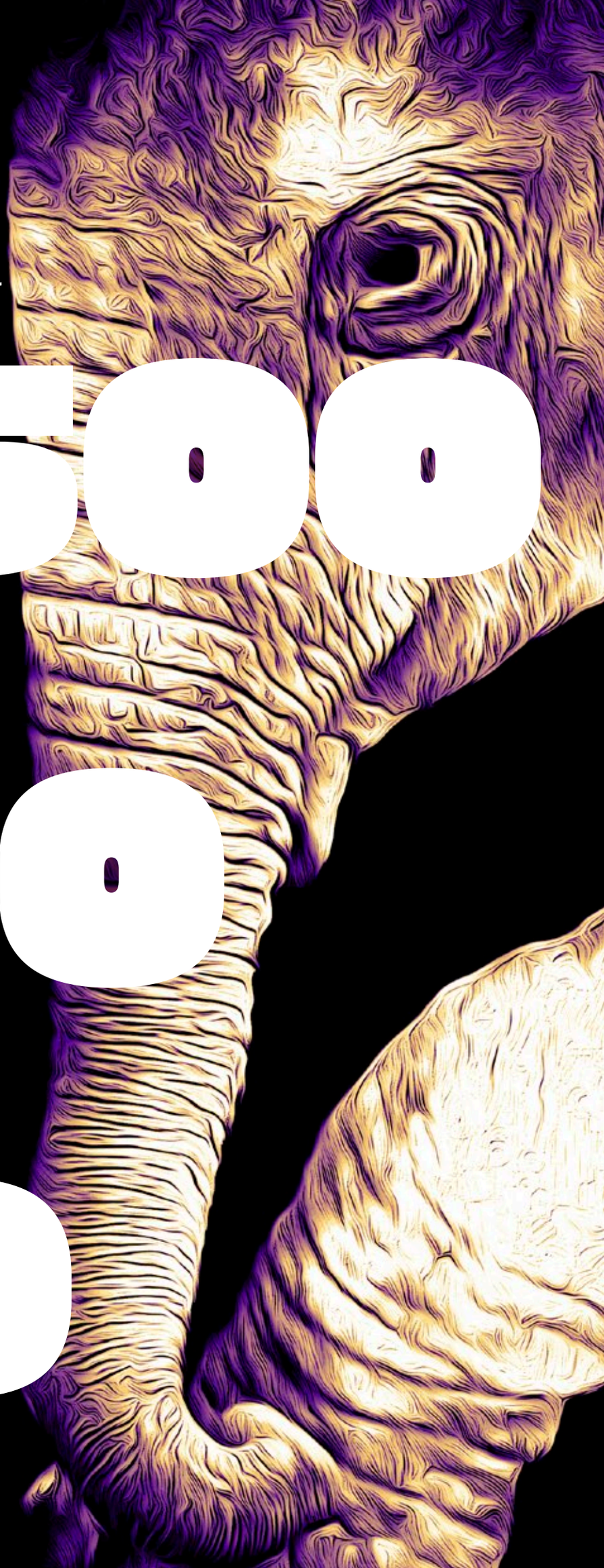

1.500

liter væske

100

blodprøver

TEKST / JYTTE KRISTENSEN, REDAKTØR
ORIGINALFOTO / SCANPIX

60

poser plasma

Fakta om forbrug

- Ca. 50 pizzaer (til personalet)
- Ca. 1.500 l væsketerapi
- Ca. 60 poser elefantplasma
- Ca. 300 doser Factor 7
- Ca. 3 l Metamizol (svarende til ca. 60 hestedoser)
- Ca. 1.000 tabletter famciclovir (svarende til behandling af ca. 47 mennesker (3 tabl. 3 x dgl. i 7 dage)
- Ca. 100 flasker ganciclovir (svarende til ca. 142 menneskedoser)
- Ca. 600 sprøjter og kanyler
- Ca. 30 l rektalgel
- Ca. 100 blodprøver

Elefantungen Mun leger med en bold i elefantanlægget i København Zoo. Hun sætter sig på den, sparker kluntet bagud og giver bolden et målrettet dask med snablen. Muns højre, tynde og store øre er tydeligt deformt. En stor bid hud mangler.

Det deforme øre er eneste synlige spor efter den elefantherpes, som ramte den toårige elefantunge i december 2022. Virussen gjorde Mun dødssyg, og i 14 kritiske døgn kæmpede København Zoos personale for dens overlevelse.

"Virussen udvikler sig som ebola med aggressive blødninger. Blodet kan ikke koagulere, og de syge elefanter dør hurtigt og ofte voldsomt," forklarer Mads Frost Bertelsen, dyrlæge og zoologisk direktør i København Zoo.

Så sent som i august 2022 mistede København Zoo en femårig hanelefant til virussen.

Udvikler sig med lynets hast

Alle voksne elefanter er bærere af herpesvirussen, men er serokonverteret og har udviklet immunitet over for den. Ungerne er til gengæld i farezonen, fra de er 1 år og ikke længere får antistoffer gennem moderens mælk og indtil 8-9-årsalderen.

Sygdommen udvikler sig eksplosivt hurtigt, og de første symptomer er subtile. Selv de dyrepassere, der omgås elefanterne dagligt, kan have svært ved at opdage det.

"Mun opførte sig en lille smule anderledes en dag i december, og vi tænkte, at det er sandsynligvis det her," fortæller Mads Frost Bertelsen. Fra mistanken var vakt, handlede de hurtigt med konfirmatorisk test og behandling.

"Vores udstyr var sat op til en PCR, men vores laborant var syg. Vores genetiker forsøgte sig i laboratoriet, men det drillede, og vi sendte i stedet prøven til Holland. Der gik tre dage, før vi fik svar, men vi var sikre nok på, at det var EEHV, til at PCR'en ikke betød ret meget," forklarer direktøren.

De næste 14 døgn var hektiske.

Dag 14 knækkede kurven

Behandlingen bestod dels af masser af væske på grund af risikoen for dehydrering. Væsken blev indgivet gennem venerne i ørerne med små katetre. En tidskrævende proces, når der skulle sprøjtes op til 20 liter ind hver gang.

Mun fik også transfusioner med plasma separeret fra blod fra de voksne elefanter. Blodet blev udtaget fra den store vene på bagbenene. 8-9 liter hver gang. Og hver gang skulle elefanterne bedøves.

"To gange om dagen var vi nødt til at bedøve både Mun og hendes mor. Den voksne hunelefant er meget beskyttende og ville ikke tillade os at komme til Mun. I det hele taget stressede det alle elefanterne i anlægget. Alle opførte sig anderledes, end de plejer," siger Mads Frost Bertelsen.

Ud over væske og plasma fik Mun også smertestillende medicin, antibiotika og antiviral medicin i kæmpedoser.

København Zoo fik hjælp fra Landbohøjskolens Centrallaboratorium, som udførte tromboelastografi, totaltællinger og to differentialtællinger dagligt, der gav en vigtig indikation om sygdommens udvikling. Blandt de afgørende parametre var trombocyttallet, ratioen mellem heterofile og monocytter og TEG-profilen. Dertil kom en kvantitativ PCR til måling af virusmængden i blodet.

Dag 14 knækkede kurven (se graf). Det stod klart, at Mun ville overleve. ◘

MUN - WBC Differential Count

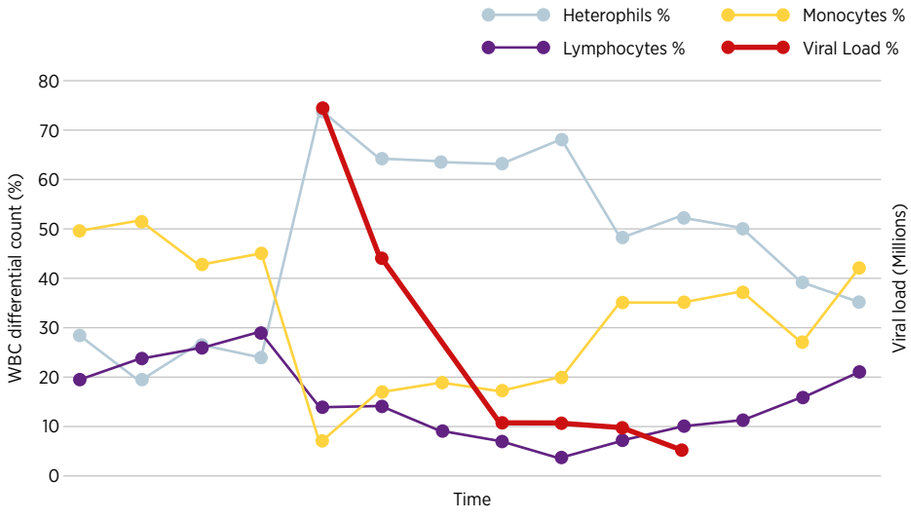

Sådan bliver børn helt klar til blodprøven

Bioanalytiker deltager i ny frontløberuddannelse og udvikler tre gode råd til forældre, hvis børn skal have taget en blodprøve

AF:
JULIE M. WILLIAMS

Bioanalytiker, Afdeling for Klinisk Biokemi, Rigshospitalet Blegdamsvej

I forbindelse med etablering af det nye Mary Elizabeths Hospital på Rigshospitalet Blegdamsvej er der taget initiativ til at skabe en "frontløber"-uddannelse. Hospitalet skal være et nyt hospital for børn, unge og gravide og vil efter planen stå færdigt medio 2026. Der er et ønske om at skabe en fælles kultur på tværs af professioner og afdelingerne på det nye Mary Elizabeths Hospital.

I frontløberuddannelsen kan deltagerne, som alle er medarbejdere fra afdelinger, der vil være på det nye Mary Elizabeths Hospital, skabe et projekt. Det kan have til formål at forbedre og udvikle en procedure eller funktion til glæde for patienter, pårørende og kollegaer. Et vigtigt element i projektet er, at de konventioner, der er for Mary Elizabeths Hospital, tænkes ind. Disse konventioner er bl.a. partnerskab, sammenhængende forløb og legende kultur.

For første gang har en bioanalytiker lavet et sådant projekt og er derfor med til at præge udviklingen på det nye Mary Elizabeths Hospital.

Projektet hedder "3 gode råd for blodprøven" og blev udviklet hen over efteråret 2022.

Riv plakaten ud og hæng op.

Børn er ikke klar, når de møder op

Projektet tager udgangspunkt i børnenes blodprøveambulatorium på Rigshospitalet. Her er der ikke nogen forudgående tidsbestilling, så personalet ved aldrig, hvem, hvor mange eller hvornår børnene kommer. Det kan til tider være en udfordring at få alle familier lige godt informeret om, hvad der anbefales at gøre, før blodprøven tages, så det sker med de bedste forudsætninger, og børnene er "helt klar", når det er deres tur. Som udgangspunkt skal alle børn, der skal have taget en blodprøve på Rigshospitalet, smertedækkes. Til det formål bruger familierne ofte Emla-plaster eller creme. Dog kan det skabe usikkerhed, frustration og beklageligvis også nogle gange længere ventetid, hvis Emla-produktet ikke er kommet af i tide eller overhovedet er brugt. Emla kan have venekontraherende effekt, som kan vanskeliggøre prøvetagningen. Derfor skal Emla gerne været taget af, ca. 10-15 minutter før blodprøven tages, så den venekontraherende effekt kan nå at aftage.

28,2 pct. er ikke klar

Jeg er bioanalytiker og arbejder på børnenes blodprøvetagningsambulatorium, Afdeling for Klinisk

3 GODE RÅD FOR BLODPRØVEN

Tag lokalbedøvende plaster eller creme af i rette tid

Emla plaster

Plasteret skal sidde på huden i mindst en time, dog max. 5 timer, for optimal virkning er opnået. Tag plasteret af 10 - 15 minutter før blodprøven skal laves.

Ametop creme

Cremen skal sidde på huden i 30 minutter - ikke mere eller mindre, før virkningen er opnået. Cremen virker i 4-6 timer efter det er taget af.

Spis og drik

Det er en god ide at have spist et måltid og drukket godt med væske 1 - 1,5 time før blodprøven. Alt hvad du spiser og drikker, går i blodbanerne og får derfor venerne til at fylde mere. Husk! Det gælder kun hvis man ikke skal være fastende.

Vær varm

Når du skal have lavet en blodprøve, er det godt at være varm og ikke fryse. Når man fryser og huden bliver kold, bliver det nemlig sværere at tage en blodprøve. Tag overtøjet af men behold trøjen på og hold dig varm.

På forhånd tak,
børnenes blodprøveambulatoriet
på Rigshospitalet

“Min undersøgelse viste, at 28,2 pct. af børnene ikke var “helt klar.” ”

Bioanalytiker Julie M. Williams

Biokemi, Rigshospitalet Blegdamsvej. Jeg syntes, at det var en oplagt mulighed under mit frontløberprojekt at undersøge denne udfordring og finde en løsning, så mange flere børn kan blive “helt klar” til deres blodprøvetagning. Det er særligt informationen omkring Emla, og at det kan være en rigtig god ide at have drukket og spist ikke senere end 1½ time før prøvetagningen, og blot det at beholde trøjen på, så armene er dejligt varme, der er vigtige budskaber at få kommunikeret til familierne. Jeg fik udarbejdet et spørgeskema, der havde til formål at afdække omfanget af børn, der ikke var “helt klar”, når det var deres tur. Jeg undersøgte, om det var, fordi de ikke havde fået Emla på, eller om det ikke var kommet af i tide. I perioden fra 28. september til 6. oktober fik jeg spurgt 99 tilfældige familier, der udgjorde 63,4 pct. af patienterne i denne periode. På baggrund af undersøgelsen fandt jeg ud af, at 28,2 pct. af børnene ikke var “helt klar”.

Har formuleret tre gode råd

Det tal måtte kunne nedbringes, og derfor formulerede jeg “3 gode råd for blodprøven”. Det har været en prioritet, at det skulle formidles på en nem, tilgængelig og legende måde, så det var i tråd med konventionerne på Mary Elizabeths Hospital og til gavn for familierne. Jeg fik grafisk hjælp til det visuelle udtryk af Josefine Christensen fra Brugeroplevelsesteamet på Mary Elizabeths Hospital. Der er i første omgang blevet produceret plakater, der kan hænge som blikfang i vores ambulatorium. Jeg har også fået produceret postkort, som kan udleveres til familierne af personalet fra alle de børneafdelinger, der har behov for at sende familier ned til os for at få taget en blodprøve. Familierne kan nu på en enkel, overskuelig og hurtig måde blive orienteret via postkortene, inden de møder op.

Postkort er kærkommen hjælp

De “3 gode råd for blodprøven” er blevet vel modtaget af både familierne og mine kollegaer på børnenes blodprøvetagningsambulatorium, men i særdeleshed af personalerne på de forskellige børneafdelinger. Der har været tilkendegivelser af, at postkortet er et kærkomment hjælpemiddel, der har gjort det nemmere at få informeret familierne. Der har allerede været forespørgsler på, om det er muligt at få de “3 gode råd for blodprøven” i versioner, der henvender sig enten til gravide eller til børn, der skal i anæstesi. Mulighederne for videreudvikling er mange. De “3 gode råd for blodprøven” kan blive digitaliseret, så det kan sendes med i andre børneafdelingers informationsbreve eller gøres tilgængeligt via QR-koder. Der har også vist sig et behov for, at materialet bliver oversat til andre sprog. I første omgang til engelsk. Andre blodprøveambulatorier, der også tager blodprøver på børn, kan evt. også have glæde af det, og der kan også arbejdes videre med en ny version, der er målrettet voksne.

Frontløberprojektet “3 gode råd for blodprøven” er kun lige blevet implementeret, men jeg er sikker på, at det vil have en gavnlig effekt og vil hjælpe med til, at mange flere familier og ikke mindst børnene bliver helt klar til deres blodprøve. ◻

Postkortet er blevet taget godt imod. Der har også vist sig et behov for, at materialet bliver oversat til andre sprog.

En præklinisk afdeling skaber mulighed for udvikling

AF:
MIE RINGGAARD DOLLERUP

Bioanalytiker,
Nuklearmedicin og PET,
Aarhus Universitetshospital

På Nuklearmedicin og PET ved Aarhus Universitetshospital har vi en præklinisk afdeling, der bidrager med supplerende og selvstændig forskning inden for et bredt felt af metoder og analyser. Som bioanalytikere ved vi, at en undersøgelse sjældent står alene og ofte skal kombineres med andre for at opnå pålidelige data. Dette gør sig også gældende inden for forskningen.

Specialerne inden for bioanalytikerfaget opdeles ofte skarpt. Som bioanalytiker på vores prækliniske afsnit er der mange overlap imellem de forskellige specialer. Her arbejder man som en del af et bredt tværfagligt team, der omfatter dyrlæge, læger, fysikere, kemikere, ingeniører, sekretærer, teknikere samt studerende og samarbejdspartnere, der løbende er tilknyttet afdelingen.

Præklinisk forsknings betydning

Prækliniske forsøg betyder forsøg på celler og forsøgsdyr, inden ny viden når frem til klinikken. Præklinisk forskning er en central del af udviklingen af nye nuklearmedicinske sporstoffer. Vores sporstoffer kan bruges til at studere og karakterisere såvel normal fysiologi som patofysiologiske mekanismer og med tiden bruges som et diagnostisk værktøj i klinikken. Derfor er præklinikkens opgave at studere sporstofoptag i alt fra celler til større forsøgsdyr før de kliniske forsøg på mennesker.

Store dyr

På afdelingen har vi i mange år udført scanninger på grise. Scanningerne bliver udført i vores humane scannere, og her råder vi over en hjernescanner (HRRT), en PET-MRI-scanner og 5 PET-CT-scannere. I sensommeren 2023 får vi installeret en helkrops-PET-CT-scanner. Vi har en dyrlæge ansat på afdelingen, som sørger for, at vi har de lovpligtige tilladelser i orden, og som altid er til stede på forsøgsdagene. Der skelnes imellem akutte forsøg, hvor dyrene aflives i bedøvelsen efter endt forsøg, og overlevelsesforsøg, hvor grisene efterfølgende kommer tilbage på forsøgsgården for igen senere at blive undersøgt. Som bioanalytikere bidrager vi med at planlægge forsøgsdagene så optimalt som muligt og assistere under operation. Vi udfører også scanningerne, planlægger protokoller og

Placering af en Göttingen minigris i vores Siemens Vision PET-CT skanner

^{18}F-FDG helkropsskanning af en gris i vores Siemens Vision PET-CT skanner

Der føres rutinemæssige tilsyn med vores gnavere i smådyrsstalden.

Afdelingens Mediso MicroPET MRI-skanner til smådyr.

Ordforklaring

- **PET** er en forkortelse for Positron Emissions Tomografi. Når der PET-scannes, optages der billeder af, hvor det radioaktive sporstof/lægemiddel befinder sig i kroppen. Det er muligt at mærke vand, aminosyrer, metabolitter, hormoner, neurotransmittere osv. med radioaktive isotoper.
- **3R** bygger på etiske principper ved brug af dyr i forskningen. De blev beskrevet første gang i 1959 i bogen "The Principles of Humane Experimental Technique" udgivet af W.M.S. Russell og R.L. Burch.
- **^{18}F-FDG** er det mest brugte radioaktive sporstof. Det optages i kroppen på samme måde som sukker, og den radioaktive del gør, at man kan følge optaget i kroppen. Sporstoffet anvendes i forbindelse med PET-scanning.
- **LigandTracer** er et apparat, der kan måle det radioaktive optag i celler. Her kan tilsættes forskellige doser af sporstof og evt. behandlingsstoffer, og ændringer af optaget over tid studeres.
- Når nye sporstoffer skal testes, studeres stoffets fordeling, absorption, metabolisme og udskillelse i kroppen, også kaldet **"farmakokinetik"**.

laver den efterfølgende billedbehandling. Til alle forsøg med grise udtages der blodprøver under scanningen, således at grisens tilstand kan monitoreres og dokumenteres. Der tages blodprøver ud til syre-base-status, måles hjertefrekvens og iltmætning, og så holdes der nøje øje med dyrets temperatur, da grise har svært ved selv at regulere kropstemperaturen. I forhold til omsætningen af sporstoffet er det muligt at tage prøver ud til metabolitbestemmelse (HPLC) og til aktivitetsmåling i gammatællere.

Dyremodeller med grise bruges blandt andet i forbindelse med udvikling og behandling af Parkinsons sygdom, nye kirurgiske metoder inden for leversygdomme samt dosimetri og kinetik ved afprøvning af nye sporstoffer. Disse data bruges efterfølgende til godkendelsen ved Lægemiddelstyrelsen, når sporstofferne skal godkendes til humant brug.

Smådyr

I vores prækliniske lokaler råder vi over en smådyrsstald. Den huser mus og rotter, som indgår i forsøg. Stalden ligger tæt på scanner og operationsområde, således at stress minimeres ved kun at skulle transportere dyrene et kort stykke. Scanningerne udføres på en microPET-MRI-scanner. Disse forsøg udføres ofte i samarbejde med universitetet. Her kan nævnes Institut for Klinisk Medicin og Institut for Biomedicin på Aarhus Universitet. Desuden er der et bredt samarbejde med internationale forskningsgrupper rundt om i verden. Scanningerne bidrager til at øge vores viden om in vivo-processer. Bioanalytikeren sørger her for bedøvelse, operation, scanning, billedbehandling og eventuelt udtagelse af blodprøver i tæt samarbejde med forskerne. En del af disse scanninger bidrager til forskning inden for cancer.

"Som bioanalytiker her er der mange overlap mellem specialerne, og man er en del af et bredt tværfagligt team."

Mie Ringgaard Dollerup

Væv

Med autoradiografi kan man supplere og forbedre opløsningen af in vivo-scanningerne fra microPET-MRI markant ved efterfølgende ex vivo at undersøge vævssnit. Autoradiografi er en fotografisk metode, der bruges til at lokalisere radioaktivt materiale i en vævsprøve. Væv fra dyrene tages ud efter injektion og eventuel scanning, og der skæres frysesnit på afdelingens cryostat. Afsnittet har to laboratorier indrettet til autoradiografi og to forskellige apparater til dette. Det er også muligt at udnytte en teknik, hvor man tilsætter sporstof

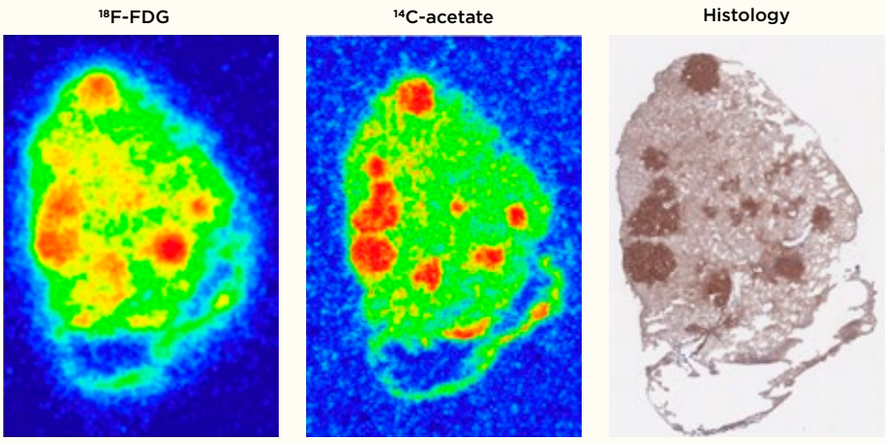

Vævssnit, der stammer fra en mus med lungecancer, coated med de to radioaktive isotoper ^{18}F-FDG og ^{14}C-Acetat.

LigandTracer.

Afdelingens nyoprettede cellelaboratorie er godkendt til klasse 1 GMO cellekulturer. Laboratoriet giver os mulighed for selv at dyrke vores celler. Tidligere fik vi cellerne fra samarbejdspartnere på Aarhus Universitetet og Aarhus Universitetshospital.

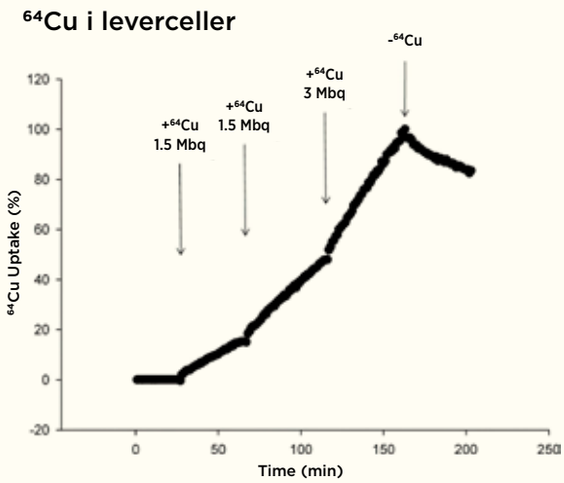

Kurven viser optaget over tid ved tilsætning af ^{64}Cu til leverceller. Formålet var at se, om vi kunne mætte cellerne og eventuelt ved hvilken dosis.

direkte til vævssnittene. Her er det muligt at coate med 1-2 forskellige sporstoffer og over tid aflæse optaget i vævet. Det er en bioanalytiker, der skærer vævssnit og tager sig af den daglige drift samt har kontakten med de forskere, der benytter udstyret.

Dyreetik og 3R

Det at skulle håndtere, operere og tage blodprøver fra dyrene kræver, at man har de lovpligtige dyreforsøgskurser. Vi er meget bevidste om at arbejde med 3R i vores hverdag. 3R står for Replacement, Reduction og Refinement. Det forpligter os til, i størst muligt omfang, at erstatte dyreforsøgene med alternativer, at reducere antallet af dyr uden at gå på kompromis med resultaterne og at raffinere allerede eksisterende metoder, således at dyrenes livskvalitet øges. Det er derfor en vigtig del af vores arbejde, at de dyr, vi bruger, udnyttes optimalt og maksimalt.

Celler

Det er meget udbredt at bruge celler i forbindelse med forskning. Hos os er arbejdet med celler forholdsvis nyt, men efter indkøb af en LigandTracer har vi nu mulighed for at måle radioaktivitet i celler. Vi måler på det radioaktive sporstofs optag i eller binding til cellerne. Denne teknik kan bruges til at karakterisere normale fysiologiske tilstande og at studere farmakokinetik for sporstoffer. Indtil nu har vi i samarbejde med andre afdelinger på Aarhus Universitet og Aarhus Universitetshospital fået dyrket celler, som kan bruges til disse forsøg. Som noget helt nyt har vi i løbet af 2022 fået opbygget og klassificeret et cellelaboratorium på afsnittet. Derved får vi mulighed for selv at dyrke cellerne. Dette med henblik på at få standardiseret og udviklet metoden og få skaleret antallet af forsøg op. Det er nødvendigt at få klassificeret laboratoriet, da der også vil blive udført forsøg på genmodificerede celler. Vi forventer, at det i fremtiden kan bidrage til optimering/reducering af nogle af vores dyreforsøg. I forbindelse med opbygningen og indkøringen af det nye cellelaboratorium er bioanalytikerens job at få indkøbt det nødvendige udstyr, lære de nye teknikker, få søgt de nødvendige tilladelser samt få metoden valideret og optimeret. Dette i tæt samarbejde med afdelingens øvrige faggrupper. ◻

HB-mødet den 31. januar

PETRISKÅLEN

Bliv klogere på, hvordan politik, strategi og meninger dannes i Danske Bioanalytikere

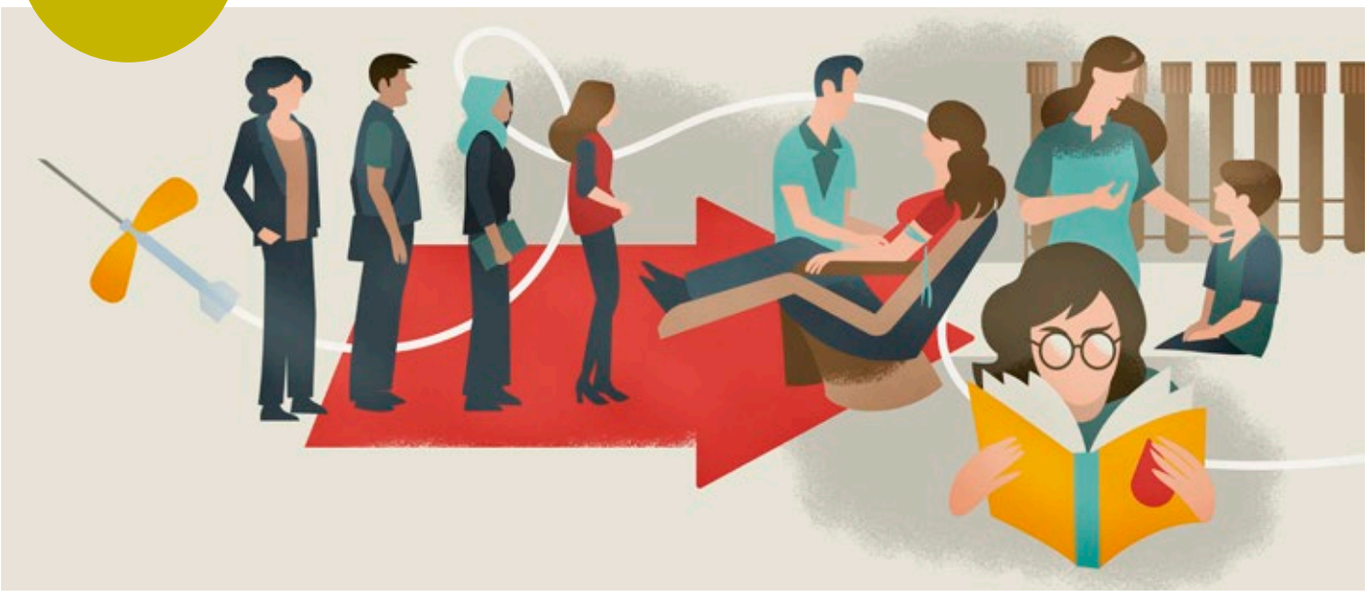

Blodprøvetageruddannelse – hvad sker der?

HB vedtog en kortlægning af, hvad der p.t. findes af præanalytiske uddannelser og kurser i blodprøvetagning. Dette til trods for et kongresforslag i 2020, hvor kongressen vedtog ikke at ville arbejde for en særlig blodprøvetageruddannelse. Den akutte mangel på bioanalytikere betyder imidlertid, at dbio er nødt til at få et billede af, hvad der p.t. foregår på området. HB skal senere behandle resultatet af kortlægningen. Også i forhold til hvad det betyder i relation til kongresforslaget.

HB-medlem Håkon Schulze: "Hvis vi skal gøre noget, skal vi gøre det hurtigt. I dag tager mange forskellige blodprøver. Lige fra nogle, der har kurser i prøvetagning, til studerende fra gymnasiet, der er helt grønne."

Hanne Bonde, regionsformand i Syddanmark:

"Det sker, hvad enten vi råber eller skriger. Skolerne er også på banen, så laboratorierne ikke skal bruge tid på oplæring."

Karin Vestergaard, regionsformand i dbio-Midtjylland, understregede, at uanset hvilken model det bliver, skal dbio som fagforening stå for kvalitet og kvalitetssikring.

dbio har et budskab til KL-sundhedskonference

dbio deltager igen i år med en stand på KL's sundhedskonference i april, hvis bioanalytikere med erfaringer med arbejdet med kommunerne, der tidligere har bemandet standen, kan igen i år. dbio skal gøre opmærksom på behovet for bioanalytikere og kvalitetssikring i de kommende nærhospitaler. Desuden er lovforslaget om forbeholdt virksomhed for blodprøvetagning til sygeplejersker også så vigtig en sag for bioanalytikere, at foreningen skal møde op og gøre sin holdning gældende.

IT-SIKKERHEDSPOLITIK

Efter hackingsagen sidste sommer har dbio undersøgt it-sikkerheden i foreningen og indført nye og stramme sikkerhedsprocedurer. dbio har nu sammen med foreningens it-sikkerhedsrådgiver, Protech-X, udarbejdet en sikkerhedspolitik. HB godkendte politikken.
Læs den her: kortlink.dk/2k5rs

BEHOV FOR SPECIALISTER I IT OG MEDIKOTEKNIK

Region Syddanmark har nedsat en arbejdsgruppe, som har set på rekruttering af bioanalytikere til de klinisk biokemiske afdelinger. Arbejdsgruppen anbefaler, at bioanalytikere skal specialisere sig i it og medikoteknik. De vurderer, at arbejdsopgaverne i klinisk biokemi fremover vil kræve større kompetencer i databehandling. Anbefalingen er indsendt til koncernledelsen i Region Syddanmark.

Robusthedskommissionen

dbio har sendt flere kommentarer og notater til Robusthedskommissionens arbejde. Kommissionen er nedsat af regeringen til at komme med bud på, hvordan der sikres mere personale og mere tid til kerneopgaven i sundhedsvæsenet. Kommissionen forventes at komme med sine første anbefalinger i slutningen af marts. dbio har især gjort kommissionen opmærksom på den akutte mangel på bioanalytikere.

"VI SKAL VÆRE FLERE"

Dbio's kongres i 2021 vedtog, at foreningen skal undersøge, hvordan dbio fortsat er attraktiv for såvel allerede eksisterende som potentielle medlemmer. Hvor meget betyder kontingentstørrelsen fx for unges ønske om at blive medlem? HB bevilgede 200.000 kroner til et projekt om organisering.

Bioanalytikeres rolle i prioritering

Regeringen ønsker at nedsætte et prioriteringsråd for sundhedsvæsenet, der har til formål at reducere overbehandling.

HB debatterede, hvor bioanalytikerprofessionen kan byde ind i forhold til overdiagnosticering. Noget, som organisationen Vælg Klogt for nylig har udarbejdet anbefalinger for. Læs mere på www.vaelgklogt.dk

HB nævnte grænseværdier, screeningsprogrammer, bedre samspil mellem it-løsninger, unødvendige diagnostiske ydelser og tilfældige fund, som steder hvor professionen kan bidrage med løsninger.

OK23 og OK24

I foråret 2023 forhandler dbio løn og overenskomst for bioanalytikere på de private arbejdspladser, bl.a. fertilitetsklinikker.

I 2024 går overenskomstforhandlingerne for bioanalytikere og laboranter ansat i regionerne i gang. Fra januar til marts afholder dbio optaktsmøder for tillidsrepræsentanter og ledere.

Til sommer starter indsamlingen af medlemmernes krav.

TITELKAOS

Lederne i laboratorierne har fået nye titler, som matcher de titler, DSR forhandlede hjem ved OK21. Ledende bioanalytikere er nu chefbioanalytikere, og afdelingsbioanalytikere er overbioanalytikere. I nogle regioner er der imidlertid flere titler i spil, fordi der eksisterer flere ledelseslag end de to nævnte.

Forskellen i strukturen i regionerne giver problemer, melder dbio's regionsformænd. Anja Aakeson, regionsformand i Sjælland, kæmper med regionen for at finde en løsning. Her er nogle afdelingsbioanalytikere blevet overbioanalytikere, mens andre stadig har titel af afdelingsbioanalytiker.

ARBEJDSGRUPPE PLANLÆGGER FOLKEMØDET

I arbejdsgruppen er Gitte Rees-Andersen, dbio-Hovedstaden, Anja Aakeson, dbio-Sjælland, Ruth Szöke Skovgaard, dbio-Midtjylland, og Bitten Kaanbjerg Kristensen, næstformand i dbio.

Stadig talforvirring i ministeriet

dbio har igen måttet gå i rette med Sundhedsministeriet. I Sundhedsministeriets såkaldte eftersyn fremgår det, at der i perioden 2019-2022 er kommet cirka 400 flere bioanalytikere. dbio's gennemgang viser, at tallet dækker over både podere, vaccinatører og andre ansat som laboranter på dbio's overenskomst. Reelt er der kommet fire færre bioanalytikere i perioden.

Andel af laboranter på dbio-overenskomst

Kilde: Gennemgang af ansættelsser udført af regionsformændene i Danske Bioanalytikere

GRUPPEN AF LABORANTER VOKSER

I 2019 undersøgte dbio, i hvor stor en andel af bioanalytikerstillinger der var ansat andre faggrupper med overenskomstmæssig titel af laborant. Såkaldt substitution. Dengang var substitutionen i gennemsnit 11 procent. Dog med store regionale forskelle. I Hovedstaden lå substitutionen på 18 procent mod blot 4 procent i Midtjylland. Tallene er opgjort igen for 2021/22, og gruppen af laboranter er vokset markant over hele landet. Specielt i klinisk biokemi. Fx er den generelle substitution i Hovedstaden nu på 21 procent og på en enkelt klinisk biokemisk afdeling på hele 48 procent.

EN GRØN IDÉ

Artikelserie med konkrete ideer og tiltag til, hvordan bioanalytikere og laboranter kan være med til at gøre verden lidt mere grøn eller i hvert fald lidt mindre sort. Skriv til journalist Niels C. Jensen, ncj@dbio.dk, hvis du har en grøn ide. De allerbedste ideer er konkrete lavpraktiske tiltag, som andre kan lære af og bruge på deres egen arbejdsplads.

I Gødstrup skal staseslangen vaskes og bruges flere gange

Corona var en kæmpe udfordring for sundhedsvæsnet, også i forhold til bæredygtighed, fordi brugen af engangsudstyr kun steg og steg. Det gjaldt fx staseslanger i plast til blodprøvetagning, men på Regionshospitalet Gødstrup satte man i stedet gang i en speciel opvasker

TEKST / NIELS C. JENSEN, DIGITAL REDAKTØR OG JOURNALIST

For at sikre den bedst mulige hygiejne vasker man i Gødstrup staseslangerne i en speciel opvasker på laboratoriet, hvor temperaturen kommer op på 90 grader.

På Regionshospitalet i Gødstrup har de i flere år anvendt staseslanger i stof, når de tager blodprøver. Stofstaseslangerne kan bruges igen og igen. Men sådan er det ikke alle steder, nogle steder anvender man fortsat engangsstaseslanger i plastik, som ses som mere hygiejniske.

Under Covid-19-pandemien blev man da også nødt til at tænke nyt i Gødstrup ved Herning, fortæller Louise Wyrtz, der er bioanalytiker og specialist i det præanalytiske område.

"Da Covid kom, skulle der tænkes alternativt, da vi skulle til at skifte staseslanger mellem hver patient, hvilket vi ikke var vant til. Vi dannede en arbejdsgruppe, der skulle se på, om vi kunne finde eller udvikle et bæredygtigt nyt produkt," siger Louise Wyrtz og fortsætter:

"Vi kiggede på mange forskellige muligheder, men vi vendte altid tilbage til stofstaseslangerne. Det endte med, at vi i stedet købte mange staseslanger hjem, så vi kunne skifte mellem hver patient. Det var den bedste løsning for os."

Vaskes ved 90 grader

Louise Wyrtz forklarer, at man på Regionshospitalet Gødstrup i dag fortsat skifter staselangerne mellem hver patient på sengeafdelinger. I ambulatoriet skifter man staseslanger tre gange om dagen, og hvis bioanalytikerne synes, at slangen trænger til at blive skiftet.

For at sikre den bedst mulige hygiejne vasker man i Gødstrup staseslangerne i en speciel opvasker på laboratoriet, hvor temperaturen kommer op på 90 grader.

Engangsstaseslangerne kommer dog stadig i brug, når der bliver taget blodprøver på isolerede patienter, fortæller Louise Wyrtz.

HVAD GRØNT HAR DE GJORT?

- Undladt at bruge engangsstaseslanger i plast.
- Anvendt stofstaseslanger, som vaskes i speciel opvasker på laboratoriet.
- Set kritisk på, hvor ofte man skal skifte staseslanger.
- I ambulatoriet skifter man fx staseslange tre gange om dagen eller ved behov.

Kilde: Louise Wyrtz, Regionshospitalet Gødstrup

spørg dbio

TOKE HØRSTED JENSEN,
KONSULENT

Spørgsmål:
Har jeg ret til fri 1. maj med løn?
Jeg er ansat på et sygehus og er i tvivl om, hvorvidt jeg kan holde fri 1. maj med løn, da jeg overvejer at tage en tur med familien.

Svar:
Som ansat på regionernes område har du ret til frihed med løn i størst muligt omfang den 1. maj. Det betyder dog, at din arbejdsgiver, hvis det er nødvendigt, kan planlægge med, at du skal på vagt, og i det tilfælde skal du komme på arbejde. I det tilfælde får du til gengæld honoreret tjenesten med søndagstillæg.

Det kan være meget forskelligt fra arbejdsplads til arbejdsplads, om der er mulighed for at holde fri 1. maj med løn, afhængigt af karakteren af arbejdsopgaverne. Derfor kan det være en overvejelse værd at bruge en feriedag, hvis du vil være sikker på at kunne holde fri 1. maj.

Eftersom der er ret til frihed i størst muligt omfang, kan arbejdsgiver ikke pålægge dig at bruge afspadseringstimer på 1. maj. Er du sikker på at have frihed 1. maj med løn, er der ingen grund til at bruge hverken afspadsering eller en feriedag. Så har du frihed med løn.

Ligger 1. maj inden for en periode, hvor du har planlagt en ferie, skal du som udgangspunkt bruge en feriedag på 1. maj. Men arbejder du på en arbejdsplads, hvor du er sikker på at kunne holde fri 1. maj og samtidig planlægger en ferie, kan du med fordel forsøge at booke ferie i dagene før og/eller efter 1. maj. I så fald skal du være sikker på, at du ikke bliver kaldt på arbejde.

15. april

BIOANALYTIKERNES INTERNATIONALE DAG

Temaet for den internationale dag i 2023 og 2024 er:

Bioanalytikeres rolle og opgaver i forbindelse med kvalitetssikring og patientsikkerhed

Dagen er indstiftet i 1996 af den internationale bioanalytikerorganisation IFBLS på en verdenskongres i Oslo. Formålet er at øge bevidstheden om den nøgleposition, bioanalytikere har for diagnostik, kvalitetssikring og -udvikling, behandling, forskning og fremskridt i de moderne sundhedsvidenskaber.

Datahåndtering i forbindelse med forskningsprojekter bliver lettere

Ny vejledning skal nedbryde de juridiske barrierer, som forskere møder, når de ansøger om et forskningsprojekt

Forskere oplever i stigende grad, at bureaukrati og juridiske problemstillinger spænder ben, når de skal ansøge om nye forskningsprojekter. I de fleste forskningsprojekter indgår flere parter som fx forskellige faggrupper, institutioner, lande mv. Hvis disse parter fortolker lovgivningen forskelligt, i forhold til hvor ansvaret for data skal placeres, forsinker det sagsbehandlingen og sætter forskningen på standby.

I slutningen af 2021 nedsatte regionerne og landets fire sundhedsvidenskabelige fakulteter en juridisk arbejdsgruppe, som skal sikre bedre vilkår for sundhedsforskningen. Arbejdsgruppen vil løbende udarbejde vejledninger for at sikre en mere ensartet fortolkning af lovgivningen på forskningsområdet.

Den første fælles vejledning blev udgivet i november 2022. Vejledningen er først og fremmest målrettet de juridiske rådgivere og sagsbehandlere, som arbejder med sundhedsforskning.

Som bioanalytiker, der forsker eller skal i gang med sundhedsforskning, vil du formentlig være databehandler eller måske dataansvarlig, og i de tilfælde kan du få mere viden i vejledningerne.

Vejledninger og mulighed for at følge arbejdsgruppens arbejde kan findes på Danske Regioners hjemmeside via dette link: *www.regioner.dk/juraogsundhedsforskning*

PRESSEMEDDELELSE: KORTLINK.DK/2K5GA

Invitation to Science & Network

Digital Pathology – Clinical Implication in Routine Pathology and Future Perspectives

TIME: 3RD OF MAY, 2023 FROM 16.00 – 19.00
PLACE: SMALL AUDITORIUM, HERLEV HOSPITAL, HERLEV RINGVEJ 75, 2730 HERLEV

16:00 - 16:05 **Welcome by moderator Christian Beltoft Brøchner, MD, Ph.D, Department of Pathology, Rigshospitalet**

16:05 – 16:30 **Introduction to computational pathology: What is AI, Deep Learning and Machine Learning and how can we use it in Digital Pathology?**
by Sandra Kristiane Sinius Pouplier, MD, Ph.D.-student, Region Zealand University Hospital, Roskilde

16:30 – 17:00 **Examples of clinical usages of DP**
by Ralf Huss, MD, PhD, Managing Director BioM Biotech Cluster Development GmbH, Munich and Consulting Pathologist, University Hospital Augsburg, Germany

17:00 – 17:20 **DP-powered diagnosis–from vision to potential clinical impact and patient benefit – Part I**
Experiences with evaluation of OncoTopix and Qualitopix for potential implementation in clinical routine
By Kristina Lystlund Lauridsen, Research Biomedical Laboratory Scientist and Project co-ordinator, Department of Pathology, Aarhus University Hospital

17:20 – 17:45 **Break - Network & Sandwich**

17:45 – 18:00 **DP-powered diagnosis – from vision to clinical impact and patient benefit – Part II**
Translational research project on validation of AI-based methods in digital Breast Cancer Pathology
by Sandra Kristiane Sinius Pouplier, MD, Ph.D.-student, Region Zealand University Hospital, Roskilde

18:00 – 18:25 **If we have to do it again - Digital Pathology in the Southern Region of Denmark**
by Stig Hansen, Chief BMS and Head of Department. Clinical Pathology, Vejle Hospital.

18:25 – 18:50 **The future of DP**
by Ralf Huss MD, PhD, Managing Director BioM Biotech Cluster Development GmbH, Munich and Consulting Pathologist, University Hospital Augsburg, Germany

18:50 – 19:00 **Discussion and closing by moderator (TBD)**

DANSK SELSKAB FOR CYTO- OG HISTOKEMI
www.dsch.dk

All are welcome but please RSVP your participation via www.DSCH.dk no later than 26th of April.

Meeting will be held in English. Alle medlemmer af Lægevidenskabelige Selskaber kan deltage.

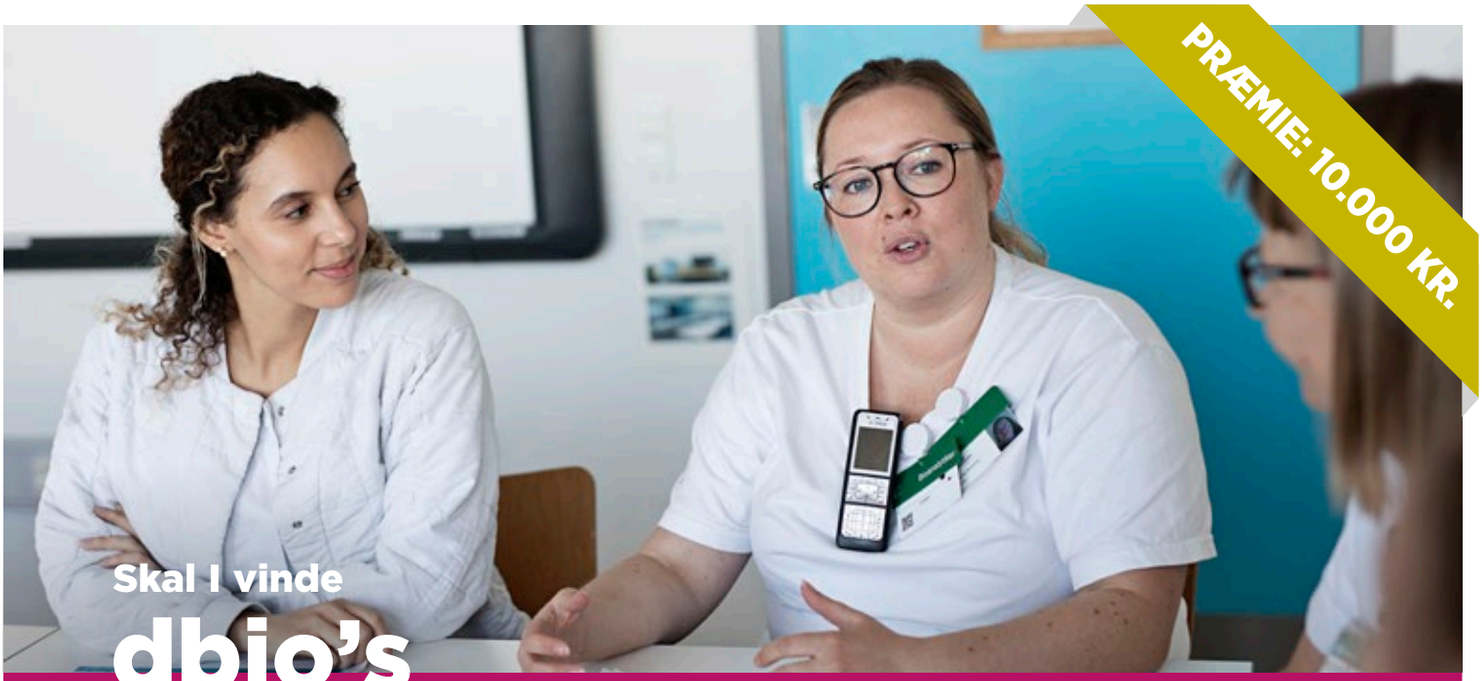

Skal I vinde

dbio's arbejdsmiljøpris?

I 2022 vandt Afdeling for Patologi på Rigshospitalet for sit koncept Trivsels-Tænke-Tank.

I dbio vil vi gerne hylde arbejdspladser, der har skabt et bemærkelsesværdigt godt arbejdsmiljø, og som kan inspirere andre. I kan indstille jeres arbejdsplads i forhold til både det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø.

DEADLINE for indstilling til prisen: 8. september 2023

PRISKOMITÉ: dbio's forretningsudvalg

UDDELING: Årskursus for dbio's repræsentanter

KONTAKT: Konsulent i dbio Sanne Jensen, sje@dbio.dk, tlf. 44 22 32 51, eller næstformand Katja Wienmann Bramm, kwb@dbio.dk, tlf. 44 22 32 31.

dbio
Danske Bioanalytikere

LÆS MERE: dbio.dk/arbejdsmiljoeprisen

mindeord

MINDEORD FOR TINE KOTB

Det er med stor sorg, at vi tirsdag den 14. februar modtog beskeden om, at vores kære kollega, bioanalytiker og TR Tine Kotb, afgik ved døden i weekenden forinden. Hun sov ind i sit hjem formentlig fredag aften den 10. februar. Det er kommet som et stort chok for os alle, og vi er meget berørte over at have mistet Tine i en alt for tidlig alder, blot 48 år gammel.

Tine blev ansat i Klinisk Biokemisk Afdeling på Bispebjerg Hospital i 2016, forud for ansættelser på både Frederiksberg Hospital og Rigshospitalet. Hun var i gruppe B, kemi/immunkemi og var arbejdsom, ordentlig og dygtig til sit arbejde. Tine har været tillidsrepræsentant siden 2020, og det var en rolle, hun tog alvorligt. Hun brændte for sit tillidshverv, kæmpede medarbejdernes sag og havde sine meningers mod. Derfor var hun også god til at formidler medarbejdernes ønsker og holdninger videre til ledelsen.

Hun har gjort sig bemærket ved sit store engagement i sit arbejde og i arbejdsforholdene. Hun tog ansvar for fællesskabet, sine kolleger og nye medarbejdere og var generelt en meget omsorgsfuld og social person. Personalet oplevede, at hun lyttede til alle. Den slags engagement er guld værd på enhver arbejdsplads.

Tine var løsningsorienteret og gjorde en indsats for at etablere et godt samarbejde på tværs af ledelseslag og medarbejdergrupper. Hun var målrettet og nysgerrig på at udvikle sine kompetencer, både som TR og som bioanalytiker. Hendes engagerede væsen kom også til udtryk i hendes planer om at tage yderligere ansvar i bioanalytikernes fagforening, dbio. Som frivillig har hun deltaget i bestyrelsesarbejde og været formand for sin andelsforening på Amager.

Tines familie har fortalt, at hun udtrykte stor glæde ved at være ansat her i KBA. Vi gætter på, at hendes glæde ved at komme på arbejde har haft bund i stoltheden omkring at udføre et vigtigt og godt stykke arbejde, men i lige så høj grad at have et solidt kollegialt fællesskab med gode venner på arbejdet.

Tine vil blive savnet af os alle. Æret være hendes minde.

KBA's ledergruppe
Ditte, Katrine, Mette, Henriette, Jens og Shirwa

Diagen Danmark
Syrenhaven 5 I 6040 Egtved
Tlf: +45 40 22 80 60 I Fax: +45 43 45 80 60
Email: post@diagen.dk I Web: www.diagen.dk

Diagen